

ANONİM ŞİRKETTE SERMAYE KAYBININ TESPİT EDİLMESİ

Determining the Loss of Capital in the Joint Stock Company

Raziye AKSU ÖZKAN*

ÖZ

Bu çalışmada, anonim Şirkette sermaye kaybının ne şekilde tespit edileceği incelenmiştir. Anonim Şirkette finansal durumun bozulmasının birçok göstergesi olabilir. Bununla birlikte, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 376/1 son yıllık bilançoya göre sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısının; TTK m. 376/2 ise, üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması durumunda devreye girmektedir. Bu sebeple, öncelikle sermaye, kanuni yedek akçe, zarar ve son yıllık bilanço kavramları ele alınmıştır. Ardından, burada yapılan saptamaya göre sermaye kaybının hesaplanması incelenmiştir. Bu inceleme esnasında, Ticaret Bakanlığı tarafından yayınlanan “6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 376 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ”e de değinilmiştir. Bu bağlamda, sermaye kaybı düzenlemesinin, finansal durumu bozulan bir Şirketin kurtarılabilmesi açısından geç bir sinyal olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sebeple, son olarak çalışmada, olması gereken hukuk açısından, finansal durumu bozulan bir Şirketin sermaye kaybı düzenlemesine göre daha erken bir uyarı sistemi kurması gerektiği önerisine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Sermaye Kaybı, Bilanço, Şirket Zararı, Likidite Planı

ABSTRACT

In this study, how to determine the loss of capital in a joint stock company is examined. There may be many indications of the deterioration of the

Makalenin GeliŐ Tarihi: 22.02.2021, **Makalenin Kabul Tarihi:** 30.04.2021.

* Dr. Araştırma Görevlisi, Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, e-posta: raziyeaksu@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2245-863X.

financial situation in a joint stock company. However, article 376/1 of the Turkish Commercial Code numbered 6102 will be applied if the last annual balance sheet shows that half of the total capital and legal reserves are no longer covered due to losses. TCC Art. 376/2 comes into play when two thirds of them are no longer covered due to losses. For this reason, firstly, the concepts of capital, legal reserves, loss and last annual balance sheet have been discussed. Then, according to the determination made here, the calculation of capital loss is examined. During this examination, the “Communiqué on the Procedures and Principles Regarding the Implementation of Article 376 of the Turkish Commercial Code No. 6102” published by the Ministry of Trade was also mentioned. In this context, it has been concluded that the capital loss regulation is a late signal for the recovery of a company whose financial situation has deteriorated. Therefore, in the last study, in terms of the legal requirements, a company whose financial situation deteriorates should establish an earlier warning system than the capital loss regulation.

Keywords: Joint Stock Company, Capital Loss, Balance Sheet, Company Loss, Liquidity Plan

GİRİŞ

Anonim şirketin finansal durumunun bozulmasının birçok göstergesi olabilir. Örneğin şirketin yapmış olduğu yatırımlardan kâr elde edememesi, muaccel borçlarını veya çalışanlarının ücretlerini ödeyememesi gibi. Bununla birlikte, bu bozulmanın belirli bir düzeyde sermaye kaybı olarak gerçekleşmesi durumu 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) m. 376/1 ve 2’de özel olarak düzenlenmiştir. TTK m. 376/1 uyarınca son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar. Bu düzenlemenin kaynağı Avrupa Birliği Hukuku düzenlemeleri² ve İsviçre

¹ RG, 27846, T. 14.02.2011.

² 13 Aralık 1976 tarihli ve 77/91/EEC sayılı 2. Şirketler Hukuku Yönergesi m. 17 uyarınca taahhüt edilen sermayenin ciddi şekilde kaybedilmesi durumunda, şirketin feshedilmesi veya diğer önlemlerin alınmasının gerekip gerekmediğini kontrol etmek için Üye Devletlerin kanunlarında belirlenen sürede genel kurul toplantıya çağrılmalıdır. Hükmün ikinci fıkrasında, ciddi olduğu kabul edilen zarar miktarının, Üye Devletlerin kanunları tarafından taahhüt edilen sermayenin yarısından daha yüksek bir rakam olarak belirlenemeyeceği yer almıştır. [Metin için bkz. https://www.cplaw.eu/en/Areas%20of%20Law/Company_Law/European_Law/9125/Directive_2012_30_EU.htm, (erişim tarihi: 10.01.2021)]. Bunun yerine çıkartılan, 25 Ekim 2012 tarihli ve 2012/30/EU

Borçlar Kanunu³'nun [*Obligationenrecht* (OR)] 725/1 maddesidir. TTK m. 376/2'de ise, son yıllık bilanço'ya göre sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması durumu düzenlenmiştir. İsviçre Hukukunda karşılığı olmayan bu hüküm, kaybın tespitinde esas alınacak bilanço bakımından getirilen yenilik dışında 6762 sayılı Ticaret Kanununun⁴ 324/2. maddesinden alınmıştır⁵. Bu farklılık, TTK m. 376/1'e ilişkin yorumların, TTK m. 376/2'ye uygulanması durumunda sorunlara sebep olmaktadır⁶.

Ticaret Bakanlığı, hükmün uygulanmasında yaşanan tereddütleri gidermek amacıyla 2018 yılında "6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 376 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ"⁷'i (Tebliğ) yayınlamıştır. Tebliğ, hem TTK'ye hem de 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu⁸'na (SerPK) tâbi anonim şirketler açısından uygulanacaktır⁹. Ticaret Bakanlığı 2020 yılının son ayında, "6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 376 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ"¹⁰'i (Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ) yayınlamıştır. Bu değişiklikle, özellikle uygulamada sermaye kaybının tespiti konusunda yaşanan tereddütleri gidermek amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra, dünyanın içinden geçtiği covid-19 salgını dönemi sebebiyle şirketleri sermaye kaybından korumaya yarayacak düzenlemeler yapılmıştır.

sayılı Avrupa Birliği Yönergesi m. 19'da da aynı düzenlemeye yer verilmiştir. Bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0030&qid=1613979355370&from=EN>, (erişim tarihi: 10.01.2021).

3 Bundesgesetz betreffend die Ergänzung des Schweizerischen Zivilgesetzbuches vom 30. März 1911 (Fünfter Teil: Obligationenrecht), <https://www.parlament.ch/de>, (erişim tarihi: 28.04.2021).

4 RG, 9353, T. 09.07.1956.

5 ETK 324/2'nin kaynağı ise 1926 tarihli ve 815 sayılı TTK'dir. Hükmün AB ve Alman Hukuku'nda da karşılığı bulunmadığı hususunda bkz. Türk, 2015: 92; Aydın, 2012: 103.

6 İnceleme için bkz. II. B. 4. Son Yıllık Bilanço.

7 RG, 30536, T. 15.09.2018. *Özkorkut*, geçici m. 1 dışında, TTK m. 376'nın genişletilmiş bir tekrarı olması sebebiyle Tebliğ'i eleştirmektedir. Bkz. *Özkorkut*, 2019: 975.

8 RG, 28513, T. 30.12.2012.

9 Halka açık anonim şirketler açısından TTK m. 376'nın nasıl uygulanması gerektiği temel olarak Sermaye Piyasası Kurulu'nun (SPK) 10.04.2014 tarih ve 11/352 sayılı kararı ile düzenlenmiştir [Karar için bkz. SPK'nin 10.04.2014 tarih ve 2014/11 sayılı Bülteni, <http://spk.gov.tr/Bulten/Goster?year=2019&no=19> (erişim tarihi 08.02.2021)]. SPK 04.10.2018 tarih ve 49/1126 sayılı kararında, Tebliğ hükümlerinin halka açık anonim şirketler bakımından 2014 tarihli Kurul kararıyla birlikte uygulanacağını ilan etmiştir [Karar için bkz. SPK'nin 04.10.2018 tarih ve 2018/43 sayılı Bülteni, <http://spk.gov.tr/Bulten/Goster?year=2018&no=43> (erişim tarihi: 08.02.2021)].

10 RG, 31346, T. 26.12.2020.

Bu bağlamda bu çalışmada, son değişiklikler ışığında sermaye kaybının tespiti incelenecektir. İnceleme esnasında finansal durumu bozulan bir şirket açısından, TTK m. 376/1 ve 2 düzenlemesinin yerindeliği de sorgulanacaktır. Bunun yanı sıra, şirketin sermaye kaybı bilançoya göre hesaplanacağı için, sermaye kaybının tespitinde kullanılacak unsurların bilançoda ne şekilde raporlandığı da önemlidir. Bu sebeple, çalışmada konunun hukuki boyutu yanında muhasebe yönüne de değinilmeye çalışılmıştır.

I. SERMAYE KAYBI KAVRAMI VE DÜZENLEMENİN AMACI

A. Sermaye Kaybı Kavramı

“Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu” kenar başlıklı TTK m. 376’da, açıkça sermayenin kaybı tanımlanmamıştır. Bunun yerine TTK m. 376/1’de sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının ve TTK m. 376/2’de üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması ile TTK m. 376/3’te şirketin borca batık olma durumu düzenlenmiştir. Bu sebeple, sermaye kaybı açısından kıstas, şirkette sermaye ile kanuni yedek akçe toplamı kadar varlık bulunup bulunmadığıdır. Buna göre, bu konuda verilen en geniş tanıma göre, sermaye kaybı, sermaye ve kanuni yedek akçelerin yarısının karşılanmamasıdır¹¹. Bilançodan yola çıkan başka bir görüşe göre sermaye kaybı, aktifler toplamından borçlar düşülmek suretiyle bulunan rakamın esas sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısı düzeyine inmesidir¹². Diğer bir tanıma göre sermaye kaybı, bilanço zararının, kanuni yedek akçeler dışında kalan yedek akçelerle mahsup edildikten sonra, sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısını aşması durumudur¹³. Bunun yanı sıra, öğretide bilanço kaybindan yola çıkılarak da sermaye kaybı tanımlanmıştır¹⁴. Bu esastan yola çıkarak tanım veren bir görüşe göre, bilanço kaybı nominal sermaye ve tüm kanuni yedekler toplamı artık tam olarak karşılanmayacak kadar artarsa, sermaye kaybindan söz edilir. Belirtilen miktarın yarısı artık karşılanmıyorsa, yarı sermaye kaybı oluşur¹⁵. Bunun yanı sıra, öğretide hesaplama ile ilgili verdiği formülden yola çıkarak da sermaye kaybı

¹¹ Forstmoser, Meier Hayoz ve Nobel, 1996: § 50 N. 195; Plüss ve Facincani Kunz, 2016: Art. 725 N. 3.

¹² Kayar, 2012: 646.

¹³ Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 18; Wibmer, 2016: Art. 725 N. 1.

¹⁴ Böckli, 2009: § 13 N. 743, 744. Aynı esastan yola çıkarak tanım yapan bir görüşe göre sermaye kaybı, bilanço kaybının nominal sermaye ve kanuni yedekler toplamının yarısına eşit veya daha fazla olmasıdır. Bkz. von Büren, Stoffel, ve Weber, 2011: N. 695.

¹⁵ Yazara göre bilanço kaybı, bilançonun pasifinde gösterilen yükümlülük ve özkaynak toplamına kıyasla varlıklardaki yıllık kayıplardan kaynaklanan açığı ifade eder. Bkz. Böckli, 2009: § 13 N. 744.

tanımlanmıştır. Buna göre, sermaye kaybı, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamından özkaynak tutarının çıkarılması sonucu bulunur¹⁶.

Kanaatimizce TTK m. 376/1 ve 2'nin mantığı şirketin malvarlığında sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısından fazlasını karşılayacak düzeyde özkaynağı bulunmasına; şayet bu tutar bulunmuyorsa da erken uyarı sisteminin devreye sokulmasına dayanmaktadır. Bu sistem, şirketin sermaye ve kanuni yedek akçelerine göre hesaplanacağı ve bu kalemler de bilançodan saptanacağı için, sermaye kaybına çeşitli tanımlar vermek mümkündür. Bununla birlikte, kanaatimizce özkaynak tutarı esas alınarak bir tanım vermek, sermaye kaybının hesaplanması açısından kolaylaştırıcı olacaktır¹⁷. Zira sermaye ve kanuni yedek akçe bilançonun özkaynak kısmında raporlanmaktadır¹⁸. Buna göre sermaye kaybı, özkaynak tutarının, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısı veya daha aşağı düzeye inmesidir. Bununla birlikte, öğretide sermaye kaybı için “bilanço zararının, kanuni yedek akçeler dışında kalan yedek akçelerle mahsup edildikten sonra, sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının yarısını aşması durumudur¹⁹” şeklinde verilen tanıma katılmamaktayız. Zira bu tanım bilançonun özkaynak kısmında, sadece sermaye, yedek akçe ve zarar hesapları raporlandığı durumu kapsamaktadır. Oysa şirketin yedek akçeleri dışında geçmiş yıllar kârı da bulunabilir ve bu kâr, şirket zararının sermaye ve kanuni yedek akçelere ulaşmasını engelleyebilir.

B. Sermaye Kaybı Düzenlemesinin Amacı

TTK m. 376, özkaynakları yetersiz bir şirketin ticari işlemlere katılmasını önlemek amacıyla tasarlanmıştır²⁰. Hükmün birinci ve ikinci fıkrasında yer alan sermaye kaybı düzenlemesiyle de, yönetim kurulunun mali durumun iyileştirilmesi önlemlerini erken bir aşamada hazırlamasını ve uygulamasını sağlamak ve her şey başarısız olursa, şirketin özkaynağı olmadan faaliyetine devam etmesini engellemek amaçlanmıştır²¹. TTK m. 376/1 ve 2 sermaye kaybının oranına göre farklı hukuki sonuçlar öngörmüştür. Buna göre, TTK

¹⁶ Bu görüşün verdiği formüle göre, “Esas (çıkarılmış) sermaye + yasal yedek akçeler – öz kaynaklar = sermaye kaybı”dır. Bkz. Türk, 2015: 68.

¹⁷ Türk, 2015: 68; ETK döneminde sermaye kaybı açısından özkaynaklar-esas sermaye ilişkisinin esas alınması gerektiği hususunda bkz. Türk, 1999: 16 vd.

¹⁸ Ayrıntılı inceleme için bkz. II. C. 1. Genel Olarak.

¹⁹ Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 18; Wibmer, 2016: Art. 725 N. 1.

²⁰ Plüss ve Facincani Kunz, 2016: Art. 725 N. 1; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 1.

²¹ Böckli, 2009: § 13 N. 708a; von Salis, 2011: 4; zararlar sebebiyle sermayenin kaybetmesinin anonim şirketin faaliyetini gerektiği gibi yürütmesini engelleyeceği hususunda bkz. Tekinalp, 2020: 290.

m. 376/1’de öngörülen sermaye kaybı seviyesinde, yönetim kurulunun durumu genel kurula bildirmesi ve iyileştirici önlemlerini sunması yeterli görülmüştür. Buna karşılık, TTK m. 376/2’de sermayenin üçte biri ile yetinme veya tamamlanması kararlarının alınmaması durumunda şirketin sona ereceği düzenlenmiştir.

Sermaye kaybı durumunda, yönetim kurulu genel kurula durumu bildirmekle yükümlüdür (TTK m. 376/1 ve 2). Bu sebeple, öğretide sermaye kaybı düzenlemesinin koruma işlevinin esasen şirketin pay sahiplerine yönelik olduğu ifade edilmektedir²². Zira pay sahipleri, şirketleriyle ilgili finansal riskler ve yönetim kurulunun yeniden yapılanma planları hakkında özkaynak tamamen tükenmeden önce bilgilendirilme hakkına sahiptir. Nitekim bu bilgilendirmeden sonra pay sahipleri şirketin mali durumunun iyileştirilmesine veya sona ermesine karar verebileceklerdir. Keza sermaye kaybının bildirimini ile paylarını satarak kendisini daha fazla zarara karşı koruyabilen pay sahiplerinin mülkiyet hakları da korunur²³. Bununla birlikte, öğretide hükmün şirket alacaklıları bakımından doğrudan bir koruma işlevi olmadığı ifade edilmektedir²⁴. Zira bu finansal sıkıntıda, alacaklıların çıkarları için gerçek bir tehlike yoktur; çünkü varlıklar, yükümlülükleri karşılayacak düzeydedir. Ayrıca pay sahipleri tarafından sağlanan bilgiler genellikle alacaklılar tarafından bilinmemektedir. Bunun yanı sıra, sermaye kaybı düzenlemesi alacaklılar gibi üçüncü kişilere karşı da herhangi bir hak sağlamaz²⁵.

II. SERMAYE KAYBININ TESPİT EDİLMESİ

A. Genel Olarak

TTK m. 376/1 ve 2’de sermaye kaybı, bilanço kalemleri esas alınarak belirlenmiştir²⁶. TTK’de açıkça bilançonun tanımına yer verilmemiştir; ancak TTK m. 68/1’de bilançonun işletmenin varlık ve borçlarının tutarlarının

²² Lanz, 1985: 75; von Salis, 2011: 7; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 3; Plüss ve Facincani Kunz, 2016: Art. 725 N. 1; Handschin, 2018: Art. 725 N. 8; şirket alacaklılarına karşı doğrudan bir koruma işlevi olmadığı yönünde bkz. Jung, 2016: Art. 620 N. 337; Staehelin, 2014: 1136; Kunz, 2020: 31. Hükmün özellikle pay sahiplerinin menfaatini korumayı amaçladığı; ancak patlak veren herhangi bir finansal krizin kötüleşme eğiliminden dolayı, alacaklıların, çalışanların ve diğer ekonomik oyuncuların menfaatine de bir “alarm çanı” çalmak istediği hususunda bkz. Böckli, 2009: § 13 N. 713.

²³ Lanz, 1985: 74.

²⁴ Kunz, 2020: 31; Staehelin, 2014: 1136; Lanz, 1985: 75; von Salis, 2011: 7; Şener, 2019: 381.

²⁵ Staehelin, 2014: 1136.

²⁶ Kırca, Şehirli Çelik ve Manavgat, 2013: 573.

ilişkinini gösteren finansal tablo olduğu yer almıştır. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun (KGK) düzenlemelerinde²⁷ ve öğretide bilanço, “hazırlandığı tarih itibariyle işletmenin varlık, yükümlülük ve özkaynaklarını gösteren tablo” şeklinde tanımlanmaktadır²⁸. Finansal raporlamada, şirketin gerçekleştirdiği iktisadi işlemler, niteliklerine göre varlık, yükümlülük veya özkaynak gruplarına aktarılır. Anonim şirketin kuruluş aşamasında, şirketin sahip olduğu varlıklar, ya şirket kurucuları tarafından sağlanmıştır ya da üçüncü kişilere borçlanılarak elde edilmiştir. Bunlardan birinci bölümün kaynağına “Özkaynak”, ikinci bölümün kaynağına “Yükümlülükler” (Yabancı kaynaklar) denilir [Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (FRKÇ) m. 4.1/a]. TTK m. 376/1 ve 2’de yer alan sermaye, kanuni yedek akçe ve zarar, bilançonun özkaynak grubu altında raporlanmaktadır. Şirketin kuruluşunda sadece sermayeden oluşan özkaynak grubuna, şirketin faaliyetleri arttıkça farklı hesaplar eklenir²⁹. Kanuni yedek akçe, esas sözleşmesel yedek akçeler, olağanüstü yedek akçeler ve zarar da bu kalemlerdendir. Sermaye kaybının tespitinde kullanılacak kavramların özü TTK’de düzenlenmekle birlikte, bu kaybın tespiti bilanço bilgisini de gerektirir. Bu bağlamda, aşağıda sermaye kaybının tespiti bilanço örnekleriyle ilişkilendirilerek ele alınacaktır.

²⁷ TTK’de bilançonun düzenlenmesine ilişkin temel düzenlemeler yer almakla birlikte, uygulanacak esas kurallar açısından KGK’nin düzenlemelerine gönderme yapılmıştır (TTK m. 88). KGK tarafından yayınlanan karar ile Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS), Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) geçerli mevzuat olarak belirlenmiştir. TMS/TFRS’de de bilançonun tanımı açıkça düzenlenmemiş; ancak KGK tarafından yayınlanan Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (FRKÇ) m. 3.3/a’da bilançoda varlık, yükümlülük ve özkaynak unsurlarının bulunacağına yer verilmiştir (FRKÇ için bkz. RG, 27.10.2018, S. 30578). BOBİ FRS m. 1.29 uyarınca bilanço, işletmenin finansal durumu hakkında bilgi vermek üzere hazırlanan ve işletmenin belirli bir tarihteki varlık, yükümlülük ve özkaynaklarını gösteren tablodur.

²⁸ Sevilengül, 2016: 33; Gökçen, 2015: 9; Bayazıtlı, Çelik ve Gürdal, 2016: 26; Yalçın, 2015: 214; Aksu Özkan, 2019: 166; *Karayağın*, bilançonun içeriğinden bahsetmeksizin, bilançoğu işletmenin dönem sonu mali “muvazene=denge”sini gösteren belge olarak tanımlamıştır. Bkz. Karayağın, 1988: 40; *Tekinalp*, bilanço için bir tanım vermekten kaçınmaktadır. Yazara göre bunu yapmaya çalışmak, bilanço gibi zengin içeriğe sahip kavramlar açısından tanıtıcı olmamaktadır. Bu sebeple, bilançonun sonuç açıklama işlevine değinmektedir. Bkz. Tekinalp, 1979: 59, 60.

²⁹ Özkaynaklar grubunda, ödenmiş sermaye, sermaye düzeltme farkları, sermaye katkıları, paylara ilişkin primler/iskontolar, kârdan ayrılan kısıtlanmış yedekler ve fonlar, kâr veya zararda yeniden sınıflandırılmayacak özkaynaklarda kaydedilen birikmiş gelirler (giderler), kâr veya zararda yeniden sınıflandırılacak özkaynaklarda kaydedilen birikmiş gelirler (giderler), geçmiş yıllar kârları, geçmiş yıllar zararları ve dönem net kârı (zararı) hesapları bulunur. İnceleme için bkz. Aksu Özkan, 2019: 241-287.

B. Kaybın Tespitinde Kullanılacak Kavramlar

1. Sermaye Kavramı

TTK m. 376'da yer alan sermaye kavramından kasıt, esas sermaye sistemine tâbi şirketlerde esas sermaye ve kayıtlı sermaye sistemine tâbi olan şirketlerde çıkarılmış sermayedir³⁰. Esas sermaye, esas sözleşmede rakamsal olarak belirtilen ve tamamı kurucular tarafından taahhüt edilmiş olan nominal (itibari) sermayeyi ifade eder³¹. TTK m. 332/1 uyarınca bu tutarın en az 50.000 TL olması gerekir. Sermaye kaybının tespitinde, nominal sermaye esas alınacağından, bunun bir kısmının ödenmemiş olması yapılacak hesaplamayı değiştirmez³². Örneğin Aksu Gıda Anonim Şirketi'nin esas sermayesi 100.000 TL'dir. Bunun 20.000 TL'si ödenmemiştir. Bu durumda, sermaye kaybı hesaplanırken 100.000 TL'nin şirket malvarlığında korunup korunmadığı bilançodan tespit edilmeye çalışılacaktır. Çıkarılmış sermaye ise, kayıtlı sermaye sistemine tâbi şirketlerde bulunmaktadır. Bu sistemde başlangıç sermayesi, çıkarılmış sermaye ve kayıtlı sermaye olmak üzere üç tür sermaye bulunur³³. Kayıtlı sermaye, esas sözleşmede, sermayenin yönetim kurulu tarafından artırılabilceği tavanı gösteren tutardır (SerPK m. 3/1; TTK m. 460). Başlangıç sermayesi, kuruluşta ve kayıtlı sermaye sistemine ilk geçildiğinde haiz olunması zorunlu sermayedir [SerPK m. 3/1(b); TTK m. 332/2]. Başlangıç sermayesi, halka kapalı anonim şirketlerde 100.000 TL'den az olamaz (TTK m. 332/1). Çıkarılmış sermaye ise, sermayenin yönetim kurulu kararıyla ulaştığı güncel düzey anlamına gelir³⁴ ve çıkarılmış payların tümünün itibari değerlerinin toplamını temsil eder [TTK m. 332/2; SerPK m. 3/1(d)]. Bu sermayenin tamamının satışının yapılmış olması gerekir [SerPK m. 3/1(d)].

³⁰ TTK m. 376'nın gerekçesi; Kayar, 2012: 646; Türk, 2015: 69; Pulaşlı, 2018: 1555; Üçışık ve Çelik, 2013: 412; Kaya, 2007: 11; Şener, 2019: 381; Homburger, 1997: N. 1201; Forstmoser, Meier Hayoz ve Nobel, 1996: § 50 N. 196; Lanz, 1985: 35; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 20; Handschin, 2018: Art. 725 N. 63.

³¹ Tekinalp, 2020: 81; Moroğlu, 2018: 1; Pulaşlı, 2018: 2221. Esas sermaye, sermaye şirketlerinde ortakların sınırlı sorumlu olmaları sebebiyle şirkete getirilen sermaye, alacaklıların şirket malvarlığı içinde bulunması ve korunması gereken teminatıdır. Bkz. Karayalçın, 1988: 89.

³² Tekinalp, 2020: 292; Pulaşlı, 2018: 1555; Türk, 2015: 69; Homburger, 1997: N. 1201; Forstmoser, Meier Hayoz ve Nobel, 1996: § 50 N. 196; Krneta, 2005: N. 2180; Lanz, 1985: 35; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 20; Handschin, 2018: Art. 725 N. 63; Plüss ve Facincani Kunz, 2016: Art. 725 N. 5.

³³ Moroğlu, 2018: 10; Tekinalp, 2020: 82.

³⁴ Tekinalp, 2020: 83.

Özkaynak tutarı belirlenirken ise diğer kalemlerle birlikte ödenmiş sermaye esas alınır. Özkaynakta, şirketlerin kuruluşu sırasında taahhüt edilen sermayeyle veya daha sonra sermayede yapılan değişikliklerle ilgili işlemler “50 Ödenmiş Sermaye” hesap grubunda izlenir³⁵. Bu hesap grubunda, sermayeye ilişkin taahhüt edilen sermaye tutarının raporlandığı “500 Sermaye” ve taahhüt edilmiş sermayenin getirilmeyen kısmının raporlandığı “501 Ödenmemiş Sermaye” hesapları bulunur³⁶. Bununla birlikte, grubun adı ödenmiş sermaye olduğu için KGK tarafından yayınlanan örnek bilanço tablolarında, bilançoda üst başlık olarak ödenmiş sermayenin raporlanması istenir³⁷. Dolayısıyla anonim şirkette taahhüt edilen sermayenin tamamı getirilmemişse, ödenmiş sermayenin bulunabilmesi için hesaplama yapmak gerekecektir³⁸. Buna göre 500 Sermaye hesabında kayıtlı tutardan, 501 Ödenmemiş Sermaye hesabında kayıtlı tutar çıkarılır ve ödenmiş sermaye tutarına ulaşılır³⁹. Bu sebeple, esas sermaye sistemine tâbi şirketlerde sadece bilanço incelenerek sermaye kaybı tespit edilecekse bu başlığın altında başka bir gösterim olup olmadığına veya bilanço dipnotlarında sermaye açıklamasına dikkat edilmesi gerekir. Kayıtlı sermaye sistemini uygulayan şirketlerdeyse, “Ödenmiş Sermaye” başlığında çıkarılmış sermaye tutarı gösterilir. Kayıtlı sermaye tavanı dipnotta açıklanır⁴⁰.

Buna göre, 100.000 TL’lik esas sermayesi olan ve tamamı nakit olarak ödenmiş anonim şirketin bilançosu Tablo 1’deki şekildedir:

³⁵ Bayazıtlı, Çelik ve Gürdal, 2016: 496.

³⁶ Küçüksavaş, 2016: 516; Bayazıtlı, Çelik ve Gürdal, 2016: 496; Atabey, Parlakkaya ve Alagöz, 2015: 548; Gökçen, 2015: 362, 363.

³⁷ KGK tarafından yayınlanan Finansal Tablo Örnekleri ve Kullanım Rehberi (FTÖKR): 62. Rehber, KGK’nin Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanmasına yönelik 2019/1 sayılı İlke Kararı ile yayınlanmıştır. Karar için bkz. RG, 07.06.2019, S. 30794.

³⁸ Küçüksavaş, 2016: 516; Bayazıtlı, Çelik ve Gürdal, 2016: 496. Öğretide bir görüşünün ödenmiş olup olmaması dikkate alınmaksızın, esas sermayenin, bilançonun pasif kısmında tam olarak gösterildiği; ödenmemiş kısmının ise aktifte, duran varlıklar kaleminden önce ayrı bir kalem hâlinde, uygun bir ad altında gösterildiğini ifade etmektedir (Bkz. Pulaşlı, 2018: 1556). Kanaatimizce bu görüş yerinde değildir. Zira sermayenin ödenmemiş kısmı eksi (-) bir kalem olarak bilançonun pasifinde raporlanır.

³⁹ Örneğin A ve B tarafından 100.000 TL esas sermayeli bir anonim şirket kurulmuştur. A taahhüt ettiği 60.000 TL’yi, B ise 40.000 TL’nin 20.000 TL’sini tescilden önce ödemiştir. Bu şirketin kuruluş bilançosunun özkaynak kısmında, 500 Sermaye hesabında 100.000 TL; 501 Ödenmemiş Sermaye hesabında 20.000 TL bulunur. Ödenmiş sermaye ise, 80.000 TL olarak raporlanacaktır.

⁴⁰ FTÖKR: 62; Gökçen, 2015: 362; Atabey, Parlakkaya ve Alagöz, 2015: 547.

Tablo 1: Esas sermayenin bilançoda gösterimi

AKSU GIDA ANONİM ŞİRKETİ'NİN 31 ARALIK 2020 TARİHLİ BİLANÇOSU	
VARLIK/AKTİF	KAYNAK/PASİF
Dönen Varlık 100.000 TL	Yükümlülükler 0
Nakit hesabı 100.000 TL	Özkaynak 100.000 TL
	Ödenmiş sermaye 100.000 TL

100.000 TL'lik esas sermayesi olan bir şirketin, 80.000 TL'si ödenmişse, bilançonun "Ödenmiş Sermaye" başlığında 80.000 TL raporlanacaktır. Bu kalemin altında, açıklama yapılarak "500 Sermaye" hesabında 100.000 TL, "501 Ödenmemiş Sermaye" hesabında 20.000 TL gösterilecektir. Bunun gösterimi Tablo 2'deki şekildedir:

Tablo 2: Ödenmemiş sermayenin bilançoda gösterimi

AKSU GIDA ANONİM ŞİRKETİ'NİN 31 ARALIK 2020 TARİHLİ BİLANÇOSU	
VARLIK/AKTİF	KAYNAK/PASİF
Dönen Varlık 80.000 TL	Yükümlülükler 0
Nakit hesabı 80.000 TL	Özkaynak 80.000 TL
	Ödenmiş sermaye 80.000 TL
	500 Sermaye 100.000 TL
	501 Ödenmemiş sermaye 20.000 TL (-)

2. Kanuni Yedek Akçe Kavramı

Sermaye kaybının tespitinde esas alınacak ikinci kalem, kanuni yedek akçe tutarıdır⁴¹ (TTK m. 376/1 ve 2). TTK'de kanuni yedek akçe, "TTK m.

⁴¹ ETK m. 324'te sermaye kaybı hesaplanırken, sadece şirketin sermayesi esas alınmaktaydı. Kanuni yedek akçe ise, OR Art. 725/1'de 1991 yılında yapılan değişikliklere paralel olarak TTK m. 376'ya eklenmiştir (Mehaz düzenlemede yapılan değişikliğin incelemesi için bkz. Böckli, 2009: § 13 N. 717; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 7). Öğretide bir görüş bu değişikliği şirketin finansal durumunun bozulması hâlinde daha erken müdahale etmeyi ve önlem almayı gerektireceğinden olumlu bir değişiklik olarak nitelendirmektedir (Bkz. Kayar, 2012: 646; Kırca, Şehirli Çelik ve Manavgat, 2013: 576). Diğer görüş, kanuni yedek akçenin de hesaba dâhil edilmesinin yerinde bir değişiklik olmadığı ve sermaye kaybının

519 uyarınca genel kanuni yedek akçe” ve “TTK m. 520 uyarınca şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayrılan yedek akçe ve yeniden değerlendirme fonları” şeklinde ikiye ayrılarak düzenlenmiştir. Hükmün uygulanmasına ilişkin Tebliğ’in tanımlar kısmında, kanuni yedek akçenin sadece TTK m. 519’da yer alan yedek akçeyi ifade ettiği düzenlenmiştir [Tebliğ, m. 4/1(d)]. Bununla birlikte, öğretide sermaye kaybının tespitinde esas alınması gereken kanuni yedek akçe kavramı tartışmalıdır. Bir görüş, TTK m. 376 açısından kanuni yedek akçenin TTK m. 519 ve 520’de yer alan ayrımların toplam tutarını ifade ettiği yönündedir⁴². Zira kanunun lafzı bunu gerektirir. Keza OR Art. 725/1 ile TTK m. 376/1 ve 2’de “kanuni yedek akçeler” ifadesinin çoğul olarak kullanılmış olması, bu iki kalem yedek akçenin bir bütün olarak kabul edilmesini zorunlu kılar⁴³. Diğer bir görüşe göre, kanuni yedek akçe kavramına TTK m. 519 ve 520’de yer alan şirketin kendi payları için ayırdığı yedek akçe dâhildir; ancak yine 520’de düzenlenen yeniden değerlendirme fonu dâhil değildir⁴⁴. Başka bir görüşe göre, kanuni yedek akçeden TTK m. 519’u anlamak gerekir. Zira anılan yedek akçenin zorunlu kullanım alanlarından birisi, TTK m. 519/3 uyarınca zararın kapatılmasıdır. Buna karşılık, TTK m. 520 uyarınca ayrılan kanuni yedek akçelerin kullanılma şekli farklıdır. Söz konusu yedek akçenin TTK m. 520/1 ve 2’de düzenlenen çözülme koşulları gerçekleşmeden zararın kapatılmasında kullanılması mümkün değildir⁴⁵.

İsviçre öğretisinde hâkim görüş, kanuni yedek akçenin, genel kanuni yedek akçe, şirketin kendi payları için ayırdığı yedek akçe ve yeniden değerlemeye ilişkin yedek akçeyi içerdiği yönündedir⁴⁶. Zira sistematik

hesaplanmasında sorunlar çıkartabileceği yönündedir (Bkz. Aydın, 2012: 105; Ayoğlu, 2017: 1595 ve devamı). Kanaatimizce sermaye kaybı düzenlemesinin yönetim kurulunu ve dolayısıyla pay sahiplerini erken uyarma işlevi dikkate alındığında bu yerinde bir değişikliktir. Nitekim şirketlerin sermayesi genellikle sembolik bir tutar olarak seçilmektedir. Bu sebeple, sermaye kaybının tespiti açısından sadece sermayenin dikkate alınması, finansal durumu bozulan bir şirkette alınacak önlemler açısından geç kalınmasına sebep olmaktadır.

⁴² Tekinalp, 2020: 293; Türk, 2015: 70, 71; Can, 2018: 7; Ayoğlu, 2017: 1595 dpn. 26; Karaman Coşgun, 2020: 189.

⁴³ Ayoğlu, 2017: 1595 dpn. 26.

⁴⁴ Pulaşlı, 2018: 1560, 1561.

⁴⁵ Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, 2013: 574; Kayar, 2012: 646. Sadece TTK m. 519’un esas alınacağı yönünde bkz. Altaş, 2017: 25. Akbulak, TTK m. 519’da düzenlenen kanuni yedek akçelerden bahsetmekle birlikte, buna ilişkin yaptığı dipnotta sadece TTK m. 519/1’de yer alan birinci tertip yedek akçeye yer vermiştir. Bkz. Akbulak, 2015: 40.

⁴⁶ Forstmoser, Meier Hayoz ve Nobel, 1996: § 50 N. 196; Böckli, 2009: § 13 N. 722; von Büren, Stoffel ve Weber, 2011: N. 697; Krneta, 2005: N. 2181; Wibmer, 2016: Art. 725 N. 1; Meister, 2016: Art. 725 N. 1; Jung, 2016: Art. 620 N. 336; Müller Ganz, 2019: 25; Kopta Stutz, 2019: 82.

yorum bunu gerektirir. Bu görüşte bulunan bazı yazarlar İsviçre Borçlar Kanunu'nda şirketin kendi paylarının muhasebeleştirilmesinde yaşanan değişiklikler sebebiyle⁴⁷, şirketin kendi payları için ayırdığı yedek akçenin dikkate alınmayacağını belirtmektedirler⁴⁸. Buna karşılık azınlıkta kalan bir görüşe göre, kanuni yedek akçe, genel kanuni yedek akçenin harcanmayan kısmından⁴⁹ ve yeniden değerlemeye ilişkin yedek akçeden oluşur⁵⁰. Zira genel kanuni yedek akçenin OR Art. 671/3 (TTK m. 519/3)'te yer alan sınırı aşan kısmı serbestçe kullanılmaktadır.

Kanaatimizce TTK m. 376'da yer alan kanuni yedek akçe kavramı, TTK m. 519 ve 520'de yer alan yedek akçeleri ifade eder. Zira lafzi ve sistematik yorum bunu gerektirir. Nitekim TTK m. 1534/1 uyarınca, kanunun kenar başlıkları kanun metnine dâhildir. TTK m. 519 ve 520'nin de kenar başlığı "kanuni yedek akçe"dir. Bunun yanı sıra, hükmün amacı da her iki kanuni yedek akçenin dâhil edilmesini gerektirir. Buna göre sermaye kaybı düzenlemesiyle finansal durumu bozulduğuna dair işaretleri görmeyen veya bunları görmesine rağmen gerekli önlemleri almayan bir şirkette, yönetim kurulu ve bu suretle pay sahipleri uyarılmaya çalışılmaktadır. Şayet gerekli önlemler alınıp şirketin özkaynağı yeterli düzeye getirilemezse de, böyle bir şirketin ticaret hayatından çıkarılarak kamu menfaati korunmak istenmektedir. Oysa şirketin sermayesi genellikle sembolik bir tutar olarak seçilmekte olup, erken uyarı işlevinin sadece buna bağlanması şirketin finansal durumunun düzeltilmesi açısından çok geç kalınmasına sebep olmaktadır⁵¹. Keza kanuni yedek akçelerin hesaplamaya dâhil edilmesinin

⁴⁷ Eski sistemde şirketin iktisap ettiği kendi payları varlık olarak bilançonun aktifinde muhasebeleştiriliyordu. Buna karşı bir kalem olarak, bilançonun pasif tarafında iktisap değerine karşılık gelen bir tutar, yedek akçe olarak gösteriliyordu (OR Art. 659a/2). İsviçre Borçlar Kanunu'nda 2013 yılında yapılan değişiklikle şirketin kendi edindiği payların özkaynakta "negatif kalem" olarak raporlanması istenmiştir [OR Art. 959b/2(3e)]. Bununla birlikte, yedek akçe ayırma yükümlülüğüne ilişkin OR Art. 659a/2 ve 671a hâlâ yürürlüktedir. Buna göre, öğretide ilgili hükümler resmi olarak yürürlükten kaldırılmadığı sürece, yeni muhasebe kanunu ile mevcut şirketler kanunu arasında bir tutarsızlık olduğu ifade edilmiştir. Bu durumda, muhasebe kanunu ile anonim şirketler hukuku arasındaki mevcut çelişki, muhasebe kanununun daha yeni düzenlemesi lehine *lex posterior derogat legi priori* (yeni norm eski normdan önceliklidir) ilkesine göre çözümlenmeli ve yedek akçe ayırma yükümlülüğü uygulanmamalıdır. Bkz. Böckli, 2009: § 6 N. 271, 335; Böckli, 2019: N. 506.

⁴⁸ Handschin, 2018: Art. 725 N. 64; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 9c; Kunz, 2014: 178.

⁴⁹ von Salis, 2011: 5.

⁵⁰ Homburger, bu sonuca hükmün amacından yola çıkarak varmaktadır. Buna göre, hükmün koruyucu işlevi ile ilgili olarak belirleyici faktör, şirketin söz konusu yedekleri kanuna göre serbestçe kullanıp kullanamayacağıdır. Bkz. Homburger, 1997: Art. 725 N. 1204-1209.

⁵¹ Kopta Stutz, 2019: 90.

sebebi, erken uyarı işlevini sağlamaktır. Bu sebeple, erken uyarı sisteminin daha geniş bir kavrama bağlanması hükmün amacıyla uyumlu olacaktır. Bu amaç bağlamında bakılınca, öğretide savunulan hükümden TTK m. 519'un anlaşılması gerektiği; çünkü sadece genel kanuni yedek akçenin amacının zararları kapatmak olduğu görüşüne katılmamaktayız. Zira kanuni yedek akçelerin sermayenin kaybı düzenlemesine dâhil edilmesiyle esas amaçlanan şirket zararının kapatılması değildir. Bununla birlikte, Türk Hukuku'nda şirketin kendi payları için yedek akçe ayırma yükümlülüğü devam ettiği için İsviçre öğretisinde savunulanın aksine hesaplamaya dâhil edilir⁵². Son olarak şayet sermaye kaybının tespitinde sadece genel kanuni yedek akçenin esas alınması isteniyorsa, bu değişikliğin kanun metninde yapılması gerekir. Yoksa Tebliğ'de yapılacak bir düzenlemeyle bu yapılmamalıdır. Nitekim Tebliğ, hükmün uygulanmasında uyulacak usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkartılmıştır (Tebliğ, m. 1). Ayrıca bu durum normlar hiyerarşisine de aykırılık teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, kanaatimizce kanuni yedek akçenin sadece TTK m. 519'da yer alan yedek akçeyi ifade ettiğini düzenleyen Tebliğ, m. 4/1(d), TTK'ye aykırılık teşkil etmektedir. Bununla birlikte, genel kanuni yedek akçe hem Tebliğ hem de görüşümüz açısından ortak kısmı oluşturduğu için örneklerimiz genel kanuni yedek akçe üzerinden verilecektir. Buna göre, TTK m. 519/1 uyarınca yıllık kârın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçeye ayrılır⁵³. Bu ayırım yapıldıktan sonra pay senedi ihraç primleri, pay senedi iptal kârları ve kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak tutarın yüzde onu genel kanuni yedek akçeye eklenir [TTK m. 519/2(a-c)]. Buna göre hükümde dört farklı kaynağın genel kanuni yedek akçeyi oluşturduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla sermaye kaybı hesaplanırken, bu dört kalem de dikkate alınmak zorundadır. Bununla birlikte, TTK m. 376'nın açık lafzına ve Tebliğ'de de kanuni yedek akçelerin sermaye kaybının tespitinde dikkate alınacağı düzenlenmekle birlikte, uygulamada sermaye kaybında kanuni yedek akçenin hâlâ hesaba katılmadığı gözlemlenmiştir⁵⁴.

⁵² TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum standardı m. 33 uyarınca şirketin kendi payları artık aktifte bir varlık olarak değil, pasifte özkaynağı azaltıcı bir kalem olarak raporlanır (Standart için bkz. RG, 15.01.2019, mükerrer (mük.) S. 30656). Bu durum, kanaatimizce yedek akçe ayrılması gerekliliğini sorgulatsa da, TTK'de açık bir düzenleme olduğu için şirketin iktisap ettiği paylar için yedek akçe ayrılmaya devam edecektir.

⁵³ Bu ayırım kârdan kanunen ayrılması gerekli ilk yedek akçe olduğu için, birinci tertip kanuni yedek akçe olarak adlandırılmaktadır. Örnek olarak bkz. Birsal, 1973: 52; Üçışık ve Çelik, 2018: 222; Bayazıtlı, Çelik ve Gürdal, 2016: 508.

⁵⁴ Örneğin bağımsız denetçi ve mali müşavir tarafından yazılan bir eserde TTK m. 519'da yer alan yedek akçelerden sadece birinci ve ikinci tertip yedek akçe dikkate alınmış; ancak prim

Örneğin Tebliğ'in tanıtılmasıyla ilgili İstanbul Mali Müşavirler ve Muhasebeciler Derneği'nin sayfasında hem mali müşavir hem de denetçi tarafından verilen örneklerde, TTK m. 519'da yer alan yedek akçelerden sadece birinci ve ikinci tertip yedek akçe dikkate alınmış; ancak prim ve ıskata ilişkin yedek akçe dikkate alınmamıştır⁵⁵.

Genel kanuni yedek akçe, bilançonun pasifinde özkaynak grubu altında raporlanır; ancak, bilançoda "genel kanuni yedek akçe" şeklinde bir hesap bulunmamaktadır. Bunun yerine, genel kanuni yedek akçe kapsamında yer alan tutarlar farklı hesaplara aktarılır. Bu aktarımın adlandırması da, TMS/TFRS ve BOBİ FRS'yi uygulayanlar ile Tekdüzen Hesap Planı'nı uygulayanlar arasında farklılık göstermektedir⁵⁶. TMS/TFRS ve BOBİ FRS'yi uygulayanlar açısından, prim ve ıskata ilişkin yedek akçe, "Paylara İlişkin Primler/İskontolar" hesabında raporlanır⁵⁷. Birinci ve ikinci tertip yedek akçe ise, "Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler" grubunda "Yasal Yedekler" hesabında muhasebeleştirilir⁵⁸. Özellikle bu grup açısından bilançoda açıklamalara dikkat edilmelidir. Zira bu grupta, geri alınmış paylara ilişkin yedekler de raporlanmaktadır. Bu sebeple, kârdan ayrılan kısıtlanmış yedekler hesabında raporlanan tutarın tamamı, birinci ve ikinci tertip yedek akçeye ait

ve ıskata ilişkin yedek akçe dikkate alınmamıştır. Bkz. Ünalı, 2019: 551-552. Keza müşavirlik hizmeti veren bir firmanın verdiği örnekte ise birinci ve ikinci tertip yedek akçe de hesaplama dâhil edilmemiştir. Bkz. <https://gulbenkmusavirlik.com/yeni-ttk-na-gore-anonim-sirketlerde-esas-sermayenin-2-3-oraninda-kaybi-halinde-basit-sermaye-indirimi-islemi-279.html>, (erişim tarihi: 22.01.2021).

⁵⁵ Bkz. http://www.ismmmd.org.tr/Makale.aspx?MakaleId=125&Sermaye_Kaybi_veya_Borca_Batiklik_Durumunun_Hesaplanmasinda_Esas_Alinacak_Finansal_Tablolar, (erişim tarihi: 22.01.2021).

⁵⁶ KGK'nin kararı sebebiyle finansal tabloların hazırlanmasında üç farklı mevzuat uygulanmaktadır. Bunlar, TMS/TFRS, BOBİ FRS ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT)'dir. Finansal tablo hazırlayıcılarından kimlerin hangi mevzuata tâbi olduğu, KGK'nin kararı ile belirlenmektedir. Kurul kararı için bkz. http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/PDF%20linkleri/RGTMS%20Uygulama%20Kapsam%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Kurul%20Karar%C4%B1_y.pdf, (erişim tarihi: 25.01.2021).

⁵⁷ Bu hesap, pay ihraç primleri, geri alınmış payların yeniden satışından ortaya çıkan primler, iptal edilen ortaklık payları, kontrol gücü devam eden ortaklıkların pay satış kârları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve sermayenin bir parçası sayılan tutarların izlendiği kalemdir. Bkz. FTÖKR: 63. Finansal tablolara ilişkin şablonlarda da bu hesaplar kullanılmıştır. Şablon için bkz. <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9190/Elektronik-Finansal-Raporlama>, (erişim tarihi: 27.01.2021).

⁵⁸ Önceki dönemlerin kârından, kanun veya sözleşme kaynaklı zorunluluklar nedeniyle veya kâr dağıtım dışındaki belli amaçlar (örneğin iştirak satış kazançlarından vergi avantajı elde edebilmek) için ayrılmış yedeklerdir (FTÖKR: 64). BOBİ FRS'ye tâbi olanlar açısından bu hesabın adı "Kâr Yedekleri"dir. Bkz. <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9190/Elektronik-Finansal-Raporlama>, (erişim tarihi: 27.01.2021).

olmayabilir. Örneğin 100.000 TL esas sermayeli Aksu Gıda şirketinin sermayesinin tamamı ödenmiş olup, 20.000 TL tutarında prime ilişkin yedek akçesi; 10.000 TL tutarında birinci ve ikinci tertip yedek akçesi vardır. Bu sebeple, bu şirkette sermaye kaybının olup olmadığı 130.000 TL üzerinden hesaplanacaktır. Bunun bilançoda gösterimi Tablo 3'teki şekildedir:

Tablo 3: Genel kanuni yedek akçenin bilançoda gösterimi

AKSU GIDA ANONİM ŞİRKETİ'NİN 31 ARALIK 2020 TARİHLİ	
BİLANÇOSU	
VARLIK/AKTİF	KAYNAK/PASİF
Dönen Varlık 130.000 TL Nakit hesabı 130.000 TL	Yükümlülükler 0 Özkaynak 130.000 TL Ödenmiş sermaye 100.000 TL Kârdan ayrılan kısıtlanmış yedek 10.000 TL Paylara ilişkin primler 20.000 TL

Tek Düzen Hesap Planı⁵⁹'nda ise, prim ve iskata ilişkin yedek akçe, "Sermaye Yedekleri" grubunda, "Hisse Senedi İhraç Primleri ve Hisse Senedi İptal Kârları" hesaplarında; birinci ve ikinci tertip yedek akçe ise, "Kâr Yedekleri" grubunda, "Yasal Yedekler" hesabında gösterilir.

3. Zarar Kavramı

a. Genel Olarak

TTK m. 376/1 ve 2'de sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının zarar⁶⁰ sebebiyle karşılıksız kalması düzenlenmiştir. Sermaye kaybında dikkate alınacak zarar kalemi, anonim şirkette finansal tablolara göre belirlenecektir. Buna göre, gelir tablosunda, işletmenin raporlama dönemindeki finansal performansının yüksek düzeyde özetlenmiş bir gösterimini sağlayan toplam kâr veya zarar raporlanır (FRKÇ m. 7.16). Bu tabloda raporlanan şirketin faaliyetine ilişkin tüm giderler toplamı, gelirden fazlaysa, kalan tutar zarardır (FRKÇ m. 8.4). Şayet şirket zarar etmişse, gelir

⁵⁹ Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından Vergi Usul Kanunu uyarınca 20.6.1990 tarihinde oluşturulan "Tekdüzen Genel Hesap Planı ve Açıklamaları Komisyonu" tarafından, mali kesim dışında kalan tüm işletmelerde kullanılmak üzere, bir hesap planı hazırlanmıştır. Söz konusu hesap planı Maliye Bakanlığı'nın "1 Sayılı Muhasebe Uygulama Genel Tebliği" ile yürürlüğe konulmuştur. Tebliğ için bkz. RG, 26.12.1992, mük. S. 21447.

⁶⁰ TTK m. 376/1'in mehzalı OR Art. 725/1'de zarar kavramı kullanılmamıştır. Hükümde "son yıllık bilançonun, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısını karşılamadığını gösterirse" ifadesi kullanılmıştır.

tablosunda, “Dönem Net Zararı” hesabında gösterilir. Bu hesap da, bilançoya aktarılır⁶¹. Bu zarar, bilançoda dönem net zararı hesabında raporlanırken, bir sonraki yıla geçildiğinde geçmiş yıl zararı hesabına aktarılır. Bu sebeple, bilançoda zarara ilişkin iki hesap bulunur. Bunlar dönem net zararı ve varsa geçmiş yıllar zararıdır⁶². Geçmiş yıllardan aktarılan zararın olmadığı durumlarda, şirket zararı, dönem net zararı hesabında bulunan tutarı ifade eder. Geçmiş yıllar zararı varsa, her iki hesabın tutarı dikkate alınacaktır.

Bilançoda zarar, bilançonun pasifinde özkaynak grubu altında eksi (-) bir değer olarak raporlanır. Örneğin tamamı nakit olarak ödenmiş 100.000 TL esas sermayeli Aksu Gıda şirketinin 2020 faaliyet yılında 10.000 TL’lik dönem net zararı ve 5.000 TL’lik geçmiş yıllar zararı bulunmaktadır. Esasen kasasında 100.000 TL nakit parası bulunması gereken bu şirketin zarar sonucu 85.000 TL tutarında nakit parası kalmıştır. Dolayısıyla zarar şirketin varlıklarında doğrudan bir azalmaya sebep olmaktadır. Buna karşılık, şirket zararı yine de özkaynak grubu altında raporlanmaktadır. Bunun gösterimi Tablo 4’teki şekildedir:

Tablo 4: Zararın bilançoda gösterimi

AKSU GIDA ANONİM ŞİRKETİ’NİN 31 ARALIK 2020 TARİHLİ BİLANÇOSU	
VARLIK/AKTİF	KAYNAK/PASİF
Dönen Varlık 85.000 TL Nakit hesabı 85.000 TL	Yükümlülükler 0 Özkaynak 85.000 TL Ödenmiş sermaye 100.000 TL Dönem net zararı 10.000 TL (-) Geçmiş yıllar zararı 5.000 TL (-)

b. Tebliğ’in Geçici 1. Maddesi Açısından

i. Genel Olarak

Sermaye kaybında, bilançoda raporlanan geçmiş yıllar ve dönem net zararı toplamı esas alınmakla birlikte, bazı zarar kalemlerinin esas alınmayabileceği Tebliğ’de düzenlenmiştir (Tebliğ, geçici m. 1). Tebliğ’in ilk hâlinde sadece kur farkı zararları düzenlenmişken, yapılan değişikliklerle buna yeni kalemler eklenmiştir⁶³. Esasen bu düzenleme ile şirketlerin iflastan

⁶¹ Bayazıtılı, Çelik ve Gürdal, 2016: 576; Aksu Özkan, 2019: 301-306.

⁶² FTÖKR: 6.

⁶³ Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ m. 6 ile değiştirilmiştir.

kurtarılması amaçlanmıştır. Nitekim hükmün düzenlendiği 2018 yılının ikinci yarısında ülke ekonomisini etkileyen bazı olaylar ve bunların TL'nin değerine yansınmasıyla, birçok şirket borca batık hâle gelmiştir. Uygulamada bu durum “teknik iflas” olarak adlandırılmıştır⁶⁴. Bu kavramla, anonim şirketin gerçekte iflas etmediği; ancak kur farkından doğan zararlar sebebiyle bilançosunun iflas etmiş gibi görüldüğü ve ileride durumun düzeleceği ifade edilmektedir. Başka bir deyişle, bir şirketin finansal durumunun bozulması, şirketin içinden ve dışarıdan kaynaklanan sebeplerle olabilir. Bu düzenleme, dış kaynaklı sebeplerle sermaye kaybının oluşmasını engellemeye yöneliktir. Amaç bir nevi geçici durumlar sebebiyle şirketin sona ermesini engellemektir. Bu amaçla, Ticaret Bakanlığı duruma müdahale etmiştir⁶⁵. Hükmün son hâli şu şekildedir: “Buna göre, 1/1/2023 tarihine kadar, Kanunun 376 ncı maddesi kapsamında sermaye kaybı veya borca batık olma durumuna ilişkin yapılan hesaplamalarda, henüz ifa edilmemiş yabancı para cinsi yükümlülüklerden doğan kur farkı zararlarının tamamı ile 2020 ve 2021 yıllarında tahakkuk eden kiralamalardan kaynaklanan giderler, amortismanlar ve personel giderlerinin toplamının yarısı dikkate alınmayabilir.”

Düzenleme şirketlere bir zorunluluk getirmemekte ve takdir hakkını onlara bırakmaktadır⁶⁶. Zira hükümde açıkça ilgili kalemlerin dikkate alınmayabileceği düzenlenmiştir. Öğretide bir görüş bu uygulamanın benimsenmesi hâlinde finansal tablolar gerçeği yansıtmayacağından ilgili düzenlemenin finansal tabloların hazırlanmasına ilişkin muhasebe standartlarına ve TTK m. 515 hükmü ile düzenlenmiş dürüst resim ilkesine⁶⁷ açıkça aykırı olacağı yönündedir⁶⁸. Kanaatimizce bu görüş yerinde değildir⁶⁹. Zira Tebliğ’de sadece sermaye kaybı tespit edilirken ilgili kalemlerden doğan zararların hesaba katılmayabileceği düzenlenmiştir. Yoksa söz konusu kalemlerin finansal tablolarda ne şekilde raporlanacağına ilişkin bir düzenleme getirilmemektedir. Nitekim Tebliğ’de yapılan son değişikliklerde

⁶⁴ Tekinalp, 2020: 291; Ünaldı, 2019: 543.

⁶⁵ Tekinalp, 2020: 291.

⁶⁶ Özkorkut, 2019: 988.

⁶⁷ TTK m. 515 uyarınca, anonim şirketlerin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, özkaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtmak şekilde çıkarılır. Buna göre dürüst resim ilkesi anonim şirketin finansal tabloları düzenlenirken uyulacak üst bir raporlama ilkesidir. Bkz. Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2019: 526; Özkorkut, 2013: 81. Dürüst resim ilkesinin ayrıntılı incelemesi için bkz. Falcıoğlu, 2016: 69 vd.

⁶⁸ Özkorkut, 2019: 988-989.

⁶⁹ Aynı yönde bkz. Tufan, 2019: 22.

de bu hususa açıkça yer verilmiştir⁷⁰. Hüküm uyarınca, geçici m. 1 kapsamında yapılacak hesaplamalara ilişkin olarak 13 üncü madde uyarınca hazırlanan finansal tablolarda herhangi bir kayda yer verilmeyerek, bu durum bilgi mahiyetinde dipnotlarda gösterilir (Tebliğ, geçici m. 1/2). Buna göre yönetim kurulu TTK, TMS/TFRS ve BOBİ FRS'ye uygun olarak finansal tablolarını hazırlayacaktır. Buna karşılık, sermaye kaybına ilişkin değerlendirme esnasında, ilgili hükme dayanarak bunlardan kaynaklanan giderleri dönem net zararı ve varsa geçmiş yıllar zararından indirecektir. Örneğin Aksu Gıda şirketinin 2020 yılı için bilançosunda dönem net zararı 200.000 TL raporlanmıştır. Kur farkı zararı 10.000 TL, kiralamalardan kaynaklanan giderlerin yarısı 20.000 TL'dir. Bu şirkette sermaye kaybı tespit edilirken, yönetim kurulu isterse 30.000 TL'yi dönem net zararından düşecek ve 170.000 TL'yi esas alacaktır. Buna ilişkin açıklama da bilanço dipnotlarında yer alacaktır.

ii. Henüz İfa Edilmemiş Yabancı Para Cinsi Yükümlülüklerden Doğan Kur Farkı Zararlarının Tamamı

İlk kalem henüz ifa edilmemiş yabancı para cinsi yükümlülüklerinden doğan kur farkı zararlarına ilişkindir. Buna göre, finansal raporlamada geçerli olan ilkelerden biri olan para ile ölçülme ilkesi⁷¹ gereği, her işlem finansal tablolara belirli bir para birimi üzerinden aktarılır. Bu sebeple de, her şirket finansal tablolarını hazırlarken “TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri⁷²” standardında tanımlandığı gibi sunum para birimini de açıklamak zorundadır [TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardı⁷³ (TMS 1), m. 51/d]. Örneğin “Finansal tablolarımızın hazırlanmasında para birimi olarak TL kullanılmaktadır.” gibi. İşte geçerli para birimiyle aktarma zorunluluğu gereği, şirketler yabancı paralı işlemleri de seçilen para birimi üzerinden bilançoya aktarmak zorundadır. Bu durumda da kur farkı oluşmaktadır⁷⁴.

Tebliğ'de her türlü kur farkı zararı değil, henüz ifa edilmemiş yükümlülüklerden kaynaklanan kur farkı zararlarının sermaye kaybında dikkate alınabileceği düzenlenmiştir. Yükümlülük finansal raporlamada

⁷⁰ Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ m. 6 ile eklenmiştir.

⁷¹ Parayla ölçülme kavramı, parayla ölçülebilen iktisadi olay ve işlemlerin muhasebeye ortak bir ölçü olarak para birimiyle yansıtılmasını ifade eder. Bkz. Sevilengül, 2016: 20; Atabey, Parlakkaya ve Alagöz, 2015: 26. Ayrıntılı inceleme için bkz. Aksu Özkan, 2019: 97-102.

⁷² Standart için bkz. RG, 31.12.2005, S. 26040.

⁷³ Bu standart, finansal tabloların sunumuyla ilgili genel kuralları, yapısıyla ilgili hususları ve finansal tabloların içeriğine ilişkin asgari şartları düzenler. Metin için bkz. RG, 24.05.2018, S. 30430.

⁷⁴ Kur farkı, ilgili bir para birimindeki belirli bir tutarın diğer bir para birimine farklı kurlardan çevrilmesinden kaynaklanan farktır (TMS 21, m. 8).

teknik bir terim olup, işletmenin geçmişteki olayların bir sonucu olarak bir ekonomik kaynağı devretme konusundaki mevcut mükellefiyetini ifade etmektedir (FRKÇ, m. 4.26). Yükümlülükler, bunların ifa edileceği zaman açısından kısa ve uzun vadeli yükümlülükler olarak ikiye ayrılır⁷⁵. Tebliğ'de herhangi bir ayrıma gidilmediği için, hem kısa hem de uzun vadeli yükümlülüklerle ilişkin kur farkı zararları dikkate alınacaktır⁷⁶. Bunun yanı sıra, Tebliğ'de yükümlülüklerin doğduğu zamana ilişkin sınırlama yapılmadığı için, sermaye kaybının hesaplanacağı ilgili faaliyet yılına kadar olan henüz ifa edilmemiş yükümlülüklerden kaynaklanan tüm yabancı para cinsi kur farklarından doğan zarar esas alınabilecektir. Dolayısıyla buna bilançonun hazırlandığı tarihe kadar doğmuş olan bütün ifa edilmemiş yabancı para cinsi yükümlülükler girer. Ayrıca metinde yükümlülüğün muaccel olup olmamasıyla ilgili bir ayırım yapılmadığı için, vadesi gelmemiş yabancı para cinsi yükümlülükler de hesaba dâhil edilebilir. Nitekim bilançoda muhasebeleştirilme kuralları da bunu gerektirir. Örneğin Aksu Gıda anonim şirketi, A'dan 10.01.2020'de 10.000 Amerikan doları karşılığında 1000 ton hammadde almıştır ve ödemesini de 02.07.2021'de yapacaktır. Şirket açısından bu borç, şirketin ticari işlerine ilişkin olduğu için ticari borçlar hesap grubunda raporlanacaktır. Bu yükümlülük ilk kez kayda alınırken, finansal tablo hazırlayıcısının geçerli para birimine çevrilmek zorundadır. Bu para biriminin TL olduğu kabul edildiğinde, bilançoya 10.01.2020 tarihinde geçerli olan döviz kurundan TL'ye çevrilerek aktarılır⁷⁷. Olay açısından bu tutar, $5.8819 \times 10.000 = 58.819$ TL'dir⁷⁸. Finansal raporlama yapılırken bunun alt hesaplarında dolar alt hesabı olduğuna ilişkin açıklama yapılır. Raporlama dönemi sonunda bir hesaplama yapılacaktır. 31.12.2020 tarihinde hazırlanacak yıllık bilançoda, söz konusu tutara ilişkin yükümlülük kapanış kurundan çevrilerek gösterilir (TMS 21, m. 23/a). Buna göre, dönem sonunda raporlanacak tutar $7.4327 \times 10.000 = 74.327$ TL'dir⁷⁹. Bu iki tarih arasındaki oluşan fark da, kur farkını oluşturacak ve şirketin kâr veya zarar tablosunda raporlanacaktır. Bu fark, olumsuzsa kur farkı zararı; olumluysa kur farkı kârı

⁷⁵ Aksu Özkan, 2019: 223, 224.

⁷⁶ Bilançonun yükümlülükler bölümünde Borçlanmalar, Kiralama İşlemlerinden Kaynaklanan Yükümlülükler, Türev Araçlardan Borçlar, Diğer Finansal Yükümlülükler, Ticari - Diğer Borçlar, Çalışanlara Sağlanan Faydalar Kapsamında Borçlar, Sözleşme Yükümlülükleri, Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler grupları bulunmaktadır. Bkz. FTÖKR: 5, 6.

⁷⁷ Bir yabancı para işlemi ilk muhasebeleştirme sırasında; yabancı para birimindeki tutara, geçerli para birimi ile işlem tarihindeki yabancı para birimi arasındaki geçerli kur uygulanarak, geçerli para biriminden kaydedilir (TMS 21, m. 21). Geçerli kur, hemen teslim halindeki geçerli olan döviz kurudur (TMS 21, m. 8).

⁷⁸ <https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202001/10012020.xml>, (erişim tarihi: 22.01.2021).

⁷⁹ <https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/202012/31122020.xml>, (erişim tarihi: 22.01.2021).

olarak nitelendirilecektir. Olayda $74.327 - 58.819 = 15.808$ TL'lik kur farkı zararı oluşmuştur. Tebliğ ile bu tutarın, sermaye kaybının hesaplaması yapılırken toplam zarar tutarından düşülebileceği düzenlenmiştir.

Son olarak aynı yükümlülüklerden kaynaklanan kur farkı varsa, bunlar finansal raporlamaya hâkim netleştirme ilkesi gereği birbirleriyle mahsup edilirler (TMS 1, m. 35). Bununla birlikte, farklı yükümlülüklerden kaynaklanan kur farkı kârı ve zararı varsa ne yapılacağı ayrıca değerlendirilmelidir. Örneğin ticari borçlanmalardan 10.000 TL kur farkı zararı bulunup, finansal yükümlülüklerden 5.000 TL kur farkı kârı varsa ne olacaktır? Öncelikle her ikisi de gider ve gelir kalemi olarak kâr veya zarar tablosunda farklı hesaplarda raporlanır⁸⁰ ve bu tablonun sonucu olan dönem net kâr/zararını etkiler. Dolayısıyla bilançoda raporlanan dönem net zararı hesabında, her iki kalem de bulunmaktadır. Bununla birlikte, sermaye kaybı açısından kanaatimizce farklı yükümlülüklerden kaynaklanan kur farkı kârı ve zararı varsa, sadece kur farkı zararları dikkate alınacaktır. Örnek olay açısından yönetim kurulu, ticari borçlanmalardan kaynaklanan 10.000 TL'yi bilançoda raporlanan şirket zararı tutarından düşebilecektir. Yoksa 5.000 TL'lik kur farkı kârı ile netleştirerek kalan 5.000 TL'yi esas almayacaktır. Zira Tebliğ'de açıkça kur farkı zararlarından bahsedilmiştir. Ayrıca Tebliğ'in amacı da bu yorumu haklı kılmaktadır. Nitekim Tebliğ, şirketlerde kur farkının olumsuz etkisini yok etmek veya en azından azaltmak amacıyla çıkarılmıştır. Bu sayede, bir şirketin sırf döviz kurunda yaşanan dalgalanmalar sebebiyle sermayesini kaybetmiş hâle gelmesi engellenmek istenmiştir. Dolayısıyla kur farkı geliri varsa bu sermaye kaybında hesaba dâhil edilmeyecektir.

iii. 2020 ve 2021 Yıllarında Tahakkuk Eden Kiralamalardan Kaynaklanan Giderler, Amortismanlar ve Personel Giderlerinin Yarısı

Tebliğ'e yeni eklenen hükümlerden biri 2020 ve 2021 yıllarında tahakkuk eden kiralamalardan kaynaklanan giderler, amortismanlar ve personel giderlerinin yarısıdır. Kanaatimizce bu eklemenin sebebi covid-19 salgını sebebiyle belirli faaliyetlerin yerine getirilmemesine veya varlıkların kullanılmamasına rağmen söz konusu giderlerin oluşmasıdır. Örneğin birçok

⁸⁰ İşletmenin yabancı paralı işlemleri sonucunda oluşan kur farkları açısından parasal kalem olup olmamasına göre ikili ayrıma gidilmektedir. Parasal kalemlerden kaynaklanan kur farkları kâr veya zarar tablosunda raporlanmaktadır. İnceleme için bkz. Aksu Özkan, 2019: 310.

iş yeri kapalı olmasına rağmen kira ücreti ödenmeye devam etmektedir. Keza birçok şirketin gelirleri azalırken personele aynı şekilde ödeme yapılmaktadır.

Kiralamalara ilişkin düzenlemeler temel olarak “TFRS 16 Kiralamalar”⁸¹ (TFRS 16) standardında yer almaktadır. Buna göre, sözleşmenin, bir bedel karşılığında tanımlanan varlığın kullanımını kontrol etme hakkını belirli bir süre için devretmesi durumunda bu sözleşme, bir kiralama sözleşmesidir ya da bir kiralama işlemi içerir (TFRS 16, m. 9). Standartta kiralama işlemleri, finansal ve faaliyet kiralaması olarak ikiye ayrılmaktadır. Dolayısıyla kiralama işlemlerinden kaynaklanan giderler bir yerin, arabanın kiralanmasından doğabileceği gibi, finansal kiralamalardan kaynaklanan giderlerden de kaynaklanabilir. Bunun yanı sıra, Tebliğ’de “kiralamalardan kaynaklanan giderler” ifadesi kullanıldığı için, sadece kira giderleri değil, TFRS 16 kapsamında gider olarak dikkate alınan amortismanlar ve faiz tutarlarının yarısının da sermaye kaybının hesaplanmasında zarardan düşülmesi mümkündür.

Amortisman, bir varlığın amortismanına tabi tutarının, yararlı ömür süresince sistematik olarak dağıtılmasıdır. Yararlı ömür ise bir varlığın işletme tarafından kullanılması gereken süreyi veya ilgili varlıktan elde edilmesi beklenen üretim sayısını veya benzeri üretim birimini ifade eder [TMS 16 Maddi Duran Varlıklar Standardı⁸² (TMS 16), m. 6]. Bir işletme, maddi duran varlık kaleminin başlangıçta muhasebeleştirilmiş olan tutarını, önemli parçalara ayırır ve her bir parçayı ayrı olarak amortismanına tabi tutar (TMS 16, m. 44). Örneğin 01.01.2020 tarihinde, bütün masraflarıyla 500.000 TL’ye satın alınan bir maddi duran varlığın yararlı ömrü 5 yıldır. 2020 yılı için hazırlanan finansal tablolarda, 100.000 TL amortisman gideri raporlanacaktır. Sermaye kaybının tespitinde bu tutarın yarısı 50.000 TL, zarar tutarından düşülebilecektir.

Sermaye kaybının tespitinde, şirket zararı tutarından personel giderlerinin yarısı da indirilebilecektir (Tebliğ, geçici m. 1). Örneğin personele ödenen ücret, sigorta ödemeleri, taşıma faaliyetlerinden kaynaklanan giderler, şayet iş sözleşmesi feshedilmişse kıdem tazminatı gibi giderler, sermaye kaybının tespitinde dikkate alınabilecektir.

Kiralamalardan kaynaklanan giderler, amortismanlar ve personel giderleri, 2020 ve 2021 yıllarında tahakkuk etmeleri koşuluyla sermaye kaybının tespitinde dikkate alınacaktır. Bu yıllardan sonrasına ilişkin

⁸¹ Standart için bkz. RG, 16.04.2018, S. 29826.

⁸² Standart için bkz. RG, 15.01.2019, mük. S. 30656.

dönemler için peşin ödeme yapılmış olsa dâhi, bunlar eklenmeyecektir. Örneğin 2020 yılında üç yıllığına bir yer kiralayan Aksu Gıda şirketi, üç yıllık kira ücreti olarak 180.000 TL'yi peşin ödemiştir. Bu durumda, 31.12.2021 tarihli bilançoda bu ödemelerin hepsi raporlanmış olsa da sadece 2020 ve 2021 yılına ilişkin 120.000 TL'nin yarısını sermaye kaybı açısından dikkate almayacaktır. Başka bir deyişle peşin ödenmiş olsa da, 2022 yılına ilişkin ödemeyi dâhil edemeyecektir.⁸³

Yeni düzenlemeyle birden fazla kalem hesaplamaya dâhil edileceği için, aynı kalemlerin birden fazla kez hesaplanmasını önlemek amacıyla Tebliğ'e ekleme yapılmıştır.⁸⁴ Buna göre, henüz ifa edilmemiş yabancı para cinsi yükümlülüklerden doğan kur farkı zararları ile 2020 ve 2021 yıllarında tahakkuk eden kiralamalardan kaynaklanan giderler, amortismanlar ve personel giderlerine ilişkin tutarların belirlenmesinde mükerrerlik oluşmayacak şekilde hesaplama yapılır (Tebliğ, geçici m. 1). Örneğin kiralamalar yabancı para cinsinden borçlanılmış olabilir. Bu durumda yönetim kurulu, bu giderleri ister yabancı para cinsinden yükümlülükler kısmında isterse de kiralamalar kısmında gösterebilir. Buna karşılık, aynı tutarı her ikisinde de gösterip, bilançoda raporlanan zarar tutarından indiremez. Kanaatimizce henüz ifa edilmemiş yabancı para cinsinden yükümlülükleri seçmek daha mantıklı olacaktır. Zira bunların tamamı sermaye kaybında hesaplamaya dâhil edilebilmektedir.

4. Son Yıllık Bilanço

TTK'de sermaye kaybının tespitinin son yıllık bilanço'ya göre yapılacağı düzenlenmiştir. Yıllık bilanço, şirketin faaliyet dönemi sonunda hazırlanan bilanço'yu ifade eder.⁸⁵ Bu bilanço, TTK ve KGK'nin yayınlarına uygun olarak hazırlanmalıdır. Nitekim TTK'de finansal tablolara ilişkin uygulanacak esas kurallar açısından KGK'nin düzenlemelerine gönderme yapılmıştır (TTK m. 88). KGK, finansal tabloların hazırlanmasında TMS/TFRS, BOBİ FRS ve MSUGT şeklinde üç tür mevzuat belirlediği için, finansal tablo hazırlayıcısı bu mevzuatlardan hangisine tâbiyse, bilançosunu da ona göre hazırlamalıdır. Örneğin TMS/TFRS'ye veya BOBİ FRS'ye tâbi olan bir şirketin, MSUGT'ye uygun olarak hazırladığı bir bilançodan sermaye kaybı tespit edilemez. Bununla birlikte, uygulamada bu ayrıma dikkat edilmeksizin bilançonun hazırlandığı gözlemlenmiştir. Kanaatimizce bu hâlâ, vergiye esas alınacak

⁸³ Aksu Özkan, 2019: 114 ve devamı.

⁸⁴ Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ m. 6 ile eklenmiştir.

⁸⁵ Tekinalp, 1979: 64.

bilanço ile ticari bilanço ayrımının kaldırılmamasından kaynaklanmaktadır⁸⁶. Nitekim TMS/TFRS'ye tâbi şirketler dâhi, vergiye esas kârın belirlenebilmesi açısından MSUGT'ye tâbi bilanço hazırlamaktadır. Dolayısıyla bu ikili durum da uygulayıcılar arasında yanılığa sebep olmaktadır.

Sermayenin kaybı, süreklilik ilkesine göre tespit edilen bilançoya göre belirlenir. Zira TMS/TFRS, BOBİ FRS ve MSUGT'de finansal tabloların hazırlanmasında işletmenin sürekliliği ilkesi hâkimdir (TTK m. 78; TMS 1, m. 25). Finansal tabloların işletmenin sürekliliği ilkesine göre hazırlanması, işletmenin faaliyetlerini mevcut durumda devam ettirdiği ve öngörülebilir bir gelecekte de sürdüreceği esasına dayanarak hazırlanmasını ifade eder (Bağımsız Denetim Standardı 570⁸⁷, m. 2; FRKÇ m. 3.93). Bununla birlikte, şayet şirket tasfiye halindeyse işletmenin sürekliliği ilkesi uygulanmayacaktır⁸⁸.

Bunun yanı sıra, finansal tablo hazırlayıcısı ana şirket konumundaysa kural olarak konsolide finansal tablo hazırlamakla yükümlüdür (TTK m. 517; TFRS 10 Konsolide Finansal Tablolar Standardı⁸⁹, m. 4). Konsolide finansal tablolar, ana şirket ve bağlı şirketlerinin varlıklarının, borçlarının, özkaynaklarının, gelirlerinin, giderlerinin ve nakit akışlarının tek bir işletmeninki gibi sunulduğu grup finansal tablolarıdır (TFRS 10, EkA). Konsolide finansal tablo düzenleyenler açısından özkaynak tutarı olarak sadece “Ana Ortaklığa İlişkin Özkaynak” değil, özkaynakların tamamı dikkate alınacaktır⁹⁰.

TTK m. 376'da sermaye kaybının “son yıllık bilançodan” belirleneceği düzenlenmiştir. Buna karşılık, hükmün gerekçesinde açığın, bir ara bilançodan anlaşılması hâlinde yönetim kurulunun son yıllık bilanço beklememesi gerektiği yer almıştır. Bu sebeple, sermaye kaybının ara bilançodan tespit edilip edilemeyeceğinin ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Öğretide bir görüş hükmün konuluş amacı dikkate alındığında, sermaye kaybının yıllık bilanço esaslarına göre düzenlenmiş bir ara bilançodan da

⁸⁶ Ticaret hukuku kurallarına göre hazırlanan bilançoya ticari bilanço, vergi hukuku kurallarına göre hazırlanan bilançolara da vergi bilançosu adı verilmektedir. Bkz. Karayalçın, 1988: 43; Tekinalp, 1979: 61; Aksu Özkan, 2019: 167 ve devamı.

⁸⁷ Bu standart işletmenin sürekliliğine ilişkin denetçilerin görevlerini düzenlemektedir. Standardın son sürümü için bkz. RG, 30.12.2020, ikinci mük. S. 31350.

⁸⁸ Böckli, 2009: § 13 N. 735; Forstmoser, Meier Hayoz ve Nobel, 1996: § 50 N. 199; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 22.

⁸⁹ RG, 28.10.2011, S. 28098.

⁹⁰ SPK halka açık anonim şirketler açısından bunu açıkça duyurmuştur. Bkz. SPK Kararı, 10.04.2014, S. 11/352.

tespit edilebileceği yönündedir⁹¹. Zira hükmün amacı, belirtilen oranlarda sermaye kaybının varlığı hâlinde derhal iyileştirme önlemlerinin alınmasını sağlamaktır. Sermaye kaybının varlığı ortadayken ve kanun, alınacak önlemler konusunda sadece yönetim kurulunu yeterli görmeyip genel kurulun da alınacak önlemler hususunda gerektiğinde karar almasını öngörmüşken, genel kurulun devre dışı bırakılması söz konusu olamaz. Bu görüşte bulunan yazarlardan biri, borca batıklığın tespiti için çıkarılan ara bilançodan yola çıkmıştır. Buna göre yıllık bilançodan dahi bu durumlar tespit edildiğinde gerekli önlemler alınacağına göre, şirketin finansal durumunu daha net şekilde ortaya koyacak olan aktiflerin muhtemel satış fiyatları üzerinden hazırlanan ara bilançodan bu durumun anlaşılması hâlinde evleviyetle gerekli önlemler alınmalıdır⁹². İsviçre öğretisinde de hâkim görüş yıl içerisinde sermaye kaybını varsaymak için haklı bir neden varsa, yönetim kurulunun bir ara bilanço düzenlemekle yükümlü olduğu yönündedir⁹³. Zira bu, şirketin finansal durumunun sürekli izlenmesini gerektiren finansal durumu kontrol görevinden kaynaklanmaktadır (OR Art. 716a/1). Keza OR Art. 725/1'in lafzına rağmen, sermaye kaybı durumunda yönetim kurulunun görevi "son yıllık bilanço" ile değil, sermaye kaybıyla bağlantılıdır. Bu sebeple, yönetim kurulu yıllık bilanço hazırlığı dışında bile, bilanço zararını belirlemek amacıyla şirketin finansal durumunu sürekli izlemek zorundadır⁹⁴. Başka görüş ise, ara bilançonun TTK m. 376/1 ve 2'de tanımlanan biçimde sermaye kaybı göstermesi hâlinde yönetim kurulunun maddede belirtilen önlemleri almasının zorunlu olmadığı yönündedir⁹⁵. Zira TTK m. 376/1 ve 2'nin amacı, bilançoda görünen sermaye açığı belli oranlara ulaşınca bunun kapatılmasını sağlamaktır. Özellikle TTK m. 376/2'de, bilanço zararının kapatılması için sermaye azaltılması veya sermaye azaltmayı takiben sermaye artırılmasının gerekmesi, bilançodaki sermaye kaybının giderilmesine yöneliktir. Kanun koyucunun bu tercihi, TTK m. 202 hükmü çerçevesinde, hâkim şirketin bağlı

⁹¹ Kayar, 2012: 647; Türk, 2015: 79; Pulaşlı, 2018: 1558; Aydın, 2012: 103, 104; Üçışık ve Çelik, 2013: 412; Akbulak, 2015: 40; ETK döneminde aynı görüş için bkz. Tekinalp, 1955: 281; Türk, 1999: 151; Kaya, 2007: 12-13.

⁹² Kayar, 2012: 647.

⁹³ Homburger, 1997: Art. 725 N. 1198; Forstmoser, Meier Hayoz ve Nobel, 1996: § 50 N. 198; Böckli, 2009: § 13 N. 718, 723; Handschin, 2018: Art. 725 N. 68; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 21; Jung, 2016: Art. 620 N. 336; von Büren, Stoffel ve Weber, 2011: N. 698; Wibmer, 2016: Art. 725 N. 2; Müller Ganz, 2019: 158; Plüss ve Facincani Kunz, 2016: Art. 725 N. 4; Krmeta, 2005: N. 2184; Meister, 2016: Art. 725 N. 2; Kunz, 2014: 179; Kopta Stutz, 2019: 82.

⁹⁴ Handschin, 2018: Art. 725 N. 68; Böckli, 2009: § 13 N. 718.

⁹⁵ Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, 2013: 574 ve devamı; Can, 2018: 10, 12; Tufan, 2019: 19.

şirketi kayba uğratması durumunda, faaliyet yılı sonuna kadar istem hakkı tanınması kuralıyla paraleldir⁹⁶. Ulaşılan bu sonuç, faaliyetinin özelliği gereği, yılın belli dönemlerinde zarar edebilen veya zarar miktarı daha yüksek olan şirketlerde, genel kurulun gereksiz yere toplantıya çağrılmasını da önleyecektir. Sermaye kaybının yıllık bilançoya yansımaları hâlinde ise artık dönemsel özellikler nedeniyle kaybın giderilemeyeceği anlaşılacağından, yönetim kurulunun TTK m. 376'daki önlemleri alması gerekir⁹⁷. Son olarak öğretide diğer bir görüş göre, bu sorun, sermaye kaybının TTK m. 376/1 ve 2'nin alanına girmesine göre ayırım yaparak çözümlenmelidir. Buna göre, TTK m. 376/1'e giren bir sermaye kaybı varsa, hükmün gerekçesinden hareketle amaçsal yorum yapılarak ara bilançodan da sermaye kaybı tespit edilebilir. Buna karşılık, TTK m. 376/2 bakımından aynı yorum yapılamaz. Zira TTK m. 376/2'nin gerekçesinde, ilk fıkraya ilişkin bölümden farklı olarak sermaye kaybının ara bilanço ile tespit edilmesi hâlinde yönetim kurulunun önlem almasından hiç söz edilmemiştir. Bunun yerine, her hâlükârda sermaye kaybının son yıllık bilançodan anlaşılması gerektiği önermesinden hareket edilmiştir. Keza bu hükme göre alınması gereken önlemler ve bu önlemler alınmazsa ortaya çıkacak sonuç son derece ağır önlem ve sonuçlardır. Bunların şirketin maruz kaldığı zararı tespit eden, genel kurul tarafından onaylanmış bir bilanço olmaksızın bir ara bilanço ekseninde doğabileceği savunulamaz⁹⁸.

Kanaatimizce bu sorun, iki temel başlık altında incelenmelidir:

İlk olarak lafzi yorum ve finansal raporlama mantığı, ara bilançodan sermaye kaybının tespit edilememesini gerektirir. Zira hükümde açıkça bilançonun en son düzenlenen yıllık bilanço olması istenmiştir. Bunun yanı sıra, finansal raporlama kural olarak belirli bir faaliyet dönemi için finansal tabloların hazırlanması esasına dayanır⁹⁹. Zira her tacir ticari faaliyetinin başında ve her faaliyet döneminin sonunda, varlık ve borçlarının tutarlarının ilişkisini gösteren finansal tabloyu (sırasıyla açılış bilançosunu ve yıllık bilanço) çıkarmak zorundadır (TTK m. 68/1). Keza finansal raporlamada faaliyet dönemi yıllık olarak uygulandığı için, bir şirketin ilgili faaliyet yılında zarar edip etmediği de yıllık bilanço ile belirlenir. Zira finansal raporlama kuralları gereği, faaliyet dönemi içerisinde meydana gelen zararlar, bir gider kalemi olarak kâr veya zarar tablosunda yer alır. Yıl içerisinde gerçekleşen

⁹⁶ Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, 2013: 575.

⁹⁷ Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, 2013: 576.

⁹⁸ Ayoğlu, 2017: 1589, 1590.

⁹⁹ Bir işletme, normalde, finansal tablolarını düzenli olarak bir yıllık bir dönemi kapsamak üzere düzenler (TMS 1, m. 37).

zararlar doğrudan bilançoya aktarılmaz. Ayrıca münferit bir zarar, faaliyet yılının devamında da kâr elde edilerek kapatılabilir. Dolayısıyla bu zarar, yıl içinde genel kanuni yedek akçe ile kapatılırsa, genel kanuni yedek akçe, kanuna aykırı şekilde kullanılmış olur.

İkinci olarak hükmün amacı açısından değerlendirildiğinde, ara bilançodan da sermaye kaybının tespit edilebileceği sonucuna varılmalıdır. Zira aslında sermaye kaybı düzenlenmesi, şirketin finansal durumunun bozulduğunun ilk işareti değildir. Bu aşamaya kadar şirket, belirli borçlarını ödeyememe veya yaptığı yatırımlardan zarar etme gibi birçok sıkıntıyla karşılaşmıştır. Bu sorunlardan yönetim kurulunun zaten bilgisi vardır. Yönetim kurulu gerekli önlemleri almış veya bu durumu dikkate almamış olabilir. Buna karşılık, kanun koyucu artık bunların bilançoda net olarak görülebileceği hâlde genel kurulun da bunlardan haberi olmasını istemiştir. Zira kaybedilen sermaye sebebiyle pay sahiplerinin çıkarı doğrudan etkilenmektedir. Başka bir deyişle, sermaye kaybı düzenlemesiyle şirket uyarılmak istenmektedir. Bu uyarı ne kadar erken olursa, o kadar şirketin lehinedir. Bu sebeple, İsviçre öğretisinde de TTK m 376/1'le aynı şekilde düzenlenen OR Art. 725/1 açısından sermaye kaybının ara bilançodan tespit edilebileceği ifade edilmektedir. Nitekim TTK m. 376/1'de alınacak kararlar genel kurulun takdirine bırakıldığı için ara bilanço sonucu genel kurulun toplanmasında şirketin aleyhine de bir durum oluşmamaktadır. Bununla birlikte, sermaye kaybının ara bilançodan tespit edilebilmesi TTK m. 376/2'de de uygulanırsa ağır sonuçlara yol açmaktadır. Zira TTK m. 376/2'nin kurgusunda genel kurul belirli kararları almak zorundadır; şayet almazsa da şirket sona erecektir. Şirketin sona ermesi gibi ağır sonuçları olan bir düzenlemede metnin lafzıyla bağlı kalmak daha mantıklıdır. Tâbi bu durumda, hükmün 1. ve 2. fıkrası birbiriyle çelişki olmuş olacaktır. Burada sorun, kanaatimizce iki şekilde çözülebilir. İlk olarak TTK m. 376/2 kanundan çıkartılabilir¹⁰⁰. Şayet bu tercih edilmezse, TTK m. 376/1'e açıkça ekleme yapılabilir. Bu sayede, aynı hukuki kuruma farklı uygulamalar yapılmamış olacaktır. Buna karşılık bu konuda öğretilde ileri sürülen TTK m. 376/2'nin

¹⁰⁰ TTK m. 376/2'nin, TTK sistemi içerisinde hiçbir haklı menfaati korumaya hizmet etmediği için kanundan çıkartılması gerektiği hususunda bkz. Aydın, 2012: 109. Aynı görüşte olan Ayoğlu'na göre TTK m. 376/1 sebebiyle pay sahipleri, üçte ikilik kayba ulaşılmadan önce şirketin kaybindan haberdardır. Bunun yanı sıra, bu seviyede sermaye kaybında şirketin ödeme gücünü hâlâ koruyor olmasına rağmen sadece sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamındaki kayıp oranı 1/2'yi aşarak 2/3'e ulaştı diye, şirketi sermayenin azaltımı ya da sermaye tamamlama kararı almakla yükümlü tutmak ve bu iki karardan biri alınmadığı takdirde, bu duruma şirketin sona ermesini bağlamak ağır bir hukuki sonuçtur. Bu sebeple, hüküm kanundan çıkartılmalıdır. Bkz. Ayoğlu, 2017: 1592-1593.

gerekçesinde, TTK m. 376/1'in aksine, ara bilançoya ilişkin açıklama yapılmamış olması gerekçesi yerinde değildir¹⁰¹. Nitekim TTK m. 376/2'nin gerekçesinde, "son yıllık bilanço" kavramının anlamının birinci fıkranın gerekçesinde açıklandığı belirtilmiştir.

C. Kaybın Hesaplanması

1. Genel Olarak

TTK m. 376/1 ve 2 uyarınca, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının veya üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, ilgili hükümler uygulanacaktır. Buna göre bir şirkette sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamı kadar varlık olması beklenir. Örneğin Aksu Gıda şirketinde bunların toplamı 100.000 TL ise, şirketin malvarlığında 100.000 TL tutarında bir varlık bulunması gerekir. Buna karşılık şirket zarara uğradığında, bu zarar, şirket varlığını azaltır; ancak bilanço kuralları gereği ilgili zarar kalemi özkaynak grubunda eksi bir değer olarak yer alır. Örneğin Aksu Gıda şirketinin ilgili yılda 10.000 TL'lik stoğu yanmıştır. Bu sebeple, şirketin varlık tutarı 90.000 TL'ye düşmüştür. Oysa şirketin sermaye ve kanuni yedek akçe tutarı 100.000 TL'dir. Dolayısıyla şirketin varlığıyla özkaynak tutarı arasında 10.000 TL'lik fark bulunmaktadır. Bu sebeple, bu olay bağlamında, bilançoda sermaye ve kanuni yedek akçe tutarı kadar varlık olmadığı durumda, bir açık bulunmaktadır. Bu açık sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısına ulaştığı anda TTK m. 376 devreye girer.

Bununla birlikte, öğretide bir görüş sermaye kaybı hesaplanırken kanuni yedek akçelerin zarar kaleminden düşülerek hesaplanması gerektiği yönündedir. Nitekim hükümde kanuni yedek akçenin açıkça düzenlenmesinin sebebi de bu amaca hizmet etmektir¹⁰². Keza şirkette sermaye kaybı, TTK m. 376/2 seviyesine ulaşmasına rağmen, kanuni yedek akçe tutarı bu zararı karşılamaya yetebilir veya en azından üçte iki oranında karşılıksız kalma durumunu ortadan kaldırabilir. Sermayeyi etkileyen bir kayıp olmamasına rağmen TTK m. 376/2'nin uygulanmak zorunda kalması, maddenin amacıyla bağdaşmaz¹⁰³. Kanaatimizce kanuni yedek akçeler, sermaye kaybının tespitinde hesaplamaya dâhil edilmek zorundadır. Zira hükmün açık lafzı bunu gerektirir. Bunun yanı sıra, sermaye kaybını hesaplayıp genel kurula bildirecek olan yönetim kuruludur. Yönetim kurulunun da, yedek akçe üzerinde tasarruf yetkisi yoktur. Nitekim bu, genel kurulun devredilemez

¹⁰¹ Ayoğlu, 2017: 1589, 1590.

¹⁰² Kendigelen, 2012: 268 dph. 97.

¹⁰³ Kırca, Şehirli Çelik ve Manavgat, 2013: 577.

görev ve yetkilerindedir [TTK m. 408/1(d)]. Bu sebeple, yönetim kurulu kanuni yedek akçeyi zararlarla mahsuplaştırarak sermaye kaybını hesaplayamaz. Keza kanuni yedek akçelerin hükümde bulunmasının sebebi kanuni yedek akçenin çözülerek sermaye kaybının hesaplanması olduğu gerekçesine de katılmak mümkün değildir. Zira kanuni yedek akçenin TTK m. 376'ya alınmasının sebebi, sermaye kaybının tespitini öne çekmektir. Bu sayede yönetim kurulu işin ciddiyetine varacak ve pay sahipleri daha erken aşamada durumdan haberdar olacaktır. Bununla birlikte, kanaatimizce şirketin, zararını kapatacak kadar yüksek kanuni yedek akçesi olması durumunda hâlâ TTK m. 376/2'nin uygulanmasının sorun oluşturmasının temel sebebi, TTK'de, İsviçre Borçlar Kanunu'nda yer almayan TTK m. 376/2'nin bulunmasıdır. Bu düzenlemede şirketin sona ermesine kadar gidebilecek ağır yaptırımlar düzenlenmiştir. Oysa ilk fıkrada böyle zorunluluklar bulunmadığı için, kanuni yedek akçelerin yüksek olması, hükmün erken uyarı amacına hizmet edecektir. Dolayısıyla burada yapılacak olan kanunun açık lafzına rağmen kanuni yedek akçeyi hesaba katmamak değildir. Kanaatimizce birçok açıdan sorunlar yaratan TTK m. 376/2'yi kaldırmaktır. Ayrıca vardığımız bu sonuç, genel kurulun sermaye kaybının tespitinden önce kanuni yedek akçeler ile zararın kapatılması kararını alabilmesi ve böylece TTK m. 376 açısından eşığı daha yükseğe çıkarabilme imkânıyla da çelişmez. Zira yönetim kurulu yine TTK m. 376'yı uygulayacak ve bilançoda raporlanan kalemlere göre hesaplamasını yapacaktır. Son olarak yazarların savunduğu görüş, sermaye kaybının hesaplanması açısından değil, sermaye kaybının sonucu olarak genel kurulun kanuni yedek akçeleri çözüme zorunluluğu olup olmadığı konusunda tartışılmalıdır¹⁰⁴.

Hükümde sermaye ve kanuni yedek akçelerin zarar sebebiyle karşılıksız kalması aranmıştır. Genel olarak karşılıksız kalma kavramıyla, sermaye ile kanuni yedek akçelerin toplam tutarının özkaynak tutarından fazla olması kastedilmektedir. Başka bir deyişle, sermaye kaybının tespitinde sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplam tutarıyla şirketin özkaynak tutarı karşılaştırılmalıdır¹⁰⁵. Zira şirketin özkaynak grubu altında sermaye ile kanuni yedek akçeler dışında hesaplar da bulunmaktadır¹⁰⁶. Bu hesapların tutarları sayesinde, şirket zararının sermayeyi karşılıksız bırakmasına engel olunabilir. Dolayısıyla burada önemli olan sermaye ve kanuni yedek akçeler tutarı ile zararın karşılaştırılması değildir. Zarar sebebiyle, şirketin özkaynak tutarında

¹⁰⁴ Bu konu çalışmanın kapsamına girmediği için ayrıca değerlendirilmemiştir.

¹⁰⁵ Türk, 2015: 68; Kayar, 2012: 646; Can, 2018: 9; Karaman Coşgun, 2020: 191; Handschin, 2018: Art. 725 N. 63; Glanzmann, 2019: 467; Meier Mazzucato, 2020: 136.

¹⁰⁶ Grupta bulunan hesaplar için bkz. dñn. 29.

şirketin sermayesi ve kanuni yedek akçesinin bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir. Örneğin şirket geçmiş yıllar da kâr etmiş olabilir. Bu kâr, şirketin uğramış olduğu zararın tamamını karşılayarak, bu zararın şirketin sermayesine ulaşmasını engelleyebilir. Örneğin şirketin bilançosunda 100.000 TL sermayesi, 10.000 TL kanuni yedek akçesi, geçmiş yıllardan 100.000 TL kârı ve 100.000 TL dönem net zararı raporlanmaktadır. Şayet sadece şirketin sermayesi ve kanuni yedek akçe toplamı olan 110.000 TL ile zarar karşılaştırılırsa, şirketin sermayesini kaybettiği ortaya çıkacaktır. Oysa bu sonuç yanlıştır. Nitekim şirketin geçmiş yıllardan kârı olduğu için zarar, sermaye ve kanuni yedek akçeler tutarını etkilemeyecektir. Bu genel toplamı görebilmek için de özkaynak tutarı esas alınmalıdır. Buna göre özkaynak tutarı, 110.000 TL'dir. Bu tutar, sermaye ve kanuni yedek akçe toplamı olan 110.000 TL ile karşılaştırıldığında, şirketin sermayesini kaybetmediği ortaya çıkacaktır. Buna ilişkin bilanço görüntüsü Tablo 5'teki şekildedir:

Tablo 5: Sermaye kaybında özkaynak tutarının esas alınmasına ilişkin bilanço

AKSU GIDA ANONİM ŞİRKETİ'NİN 31 ARALIK 2020 TARİHLİ BİLANÇOSU	
VARLIK/AKTİF	KAYNAK/PASİF
Dönen Varlık 110.000 TL Nakit hesabı 110.000 TL	Yükümlülükler 0 Özkaynak 110.000 TL Ödenmiş sermaye 100.000 TL Kârdan ayrılan kısıtlanmış yedek 10.000 TL Geçmiş yıllar kârı 100.000 TL Dönem net zararı 100.000 TL (-)

Son olarak, hükmün gerekçesinde ve öğretide zararların serbest yedek akçelerle kapatılabilmesi hâlinde şirkette sermaye kaybının bulunmadığı kabul edilmektedir¹⁰⁷. Kanaatimizce de şirketin zararı kapatacak tutarda serbest yedek akçesi varsa, sermaye kaybı düzenlemelerine başvurulmayacaktır. Zira şirket zararı, şirketin sermayesine ve kanuni yedek akçelerinin kaybına sebep olmamıştır. Bununla birlikte, kanaatimizce sermaye kaybının hesaplanmasında özkaynak tutarını esas almak, serbest yedek akçeler gibi farklı kalemlerin bulunması durumunda, hangisinin hesaplamaya dâhil edileceği sorununun da önüne geçecektir. Nitekim serbest yedek akçeler de özkaynak grubu altında raporlanmaktadır.

¹⁰⁷ Türk, 2015: 75-76; Kırca, Manavgat ve Şehirli Çelik, 2013: 577, 578; von Büren, Stoffel ve Weber, 2011: N. 699.

2. TTK m. 376/1 ve 2 Açısından

TTK m. 376/1’de sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısının, TTK m. 376/2’de ise üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması arandığından, sermaye kaybını kademeli olarak tespit etmek gerekir. Buna göre, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısı dâhil bu tutardan – üçte ikisine kadar olan kısmı zarar sebebiyle karşılıksız kalması durumunda TTK m. 376/1 uygulanacaktır. TTK m. 376/2 ise, karşılıksız kalan kısım üçte ikiye ulaştığı anda uygulanmaya başlanır¹⁰⁸. Bununla birlikte, Tebliğ’de bu aralık belirtilerek sermaye kaybının hesaplanmasıyla ilgili değişiklik yapılmıştır. Buna göre, “Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının karşılıksız kalması durumu zararın, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısına eşit veya bu tutardan çok ve üçte ikisinden az olmasıdır (Tebliğ, m. 6)¹⁰⁹.” TTK m. 376/2 açısından, “Zararın, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisine eşit veya bu tutardan çok olması” şeklinde düzenlenmiştir (Tebliğ, m. 7)¹¹⁰. Dolayısıyla sermaye kaybı hesaplanırken, zarar ile sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının karşılaştırılması istenmiştir. Kanaatimizce hesaplamaya ilişkin yapılan bu değişiklikler, ancak şirketin sermaye ve kanuni yedek akçesi dışında başka bir özkaynak kalemi olmadığına geçerlidir. Örneğin esas sermayesi 100.000 TL, kanuni yedek akçeleri 20.000 TL ve geçmiş yıllar kârı 50.000 TL’dir. Bunların tamamı şirketin bilançosunda nakit para olarak bulunmaktadır. Bu şirketin bilançosunda 60.000 TL dönem net zararı raporlanmıştır. Şayet Tebliğ’in yeni hâli esas alınır, zarar tutarı ile sermaye ve kanuni yedek akçe tutarı karşılaştırılacaktır. Buna göre, Sermaye (100.000) + Kanuni Yedek Akçe (20.000)= 120.000 TL’dir. 60.000 TL’lik zarar bunun yarısı olduğu için, söz konusu olay açısından TTK m. 376/1 uygulanmalıdır sonucuna varmamız gerekirdi. Oysa şirketin geçmiş yıllardan kârı olduğu için, şirketin sermayesi ve kanuni yedek akçeler toplamının sadece 10.000 TL’sinin kaybına sebep olmaktadır. Bu seviyedeki kayıp da, TTK m. 376/1’i devreye sokmaz. Bu bağlamda, Tebliğ’de kanuna aykırı bir düzenleme yer almakta olup, yukarıda da belirttiğimiz üzere sermaye kaybının hesaplanmasında özkaynak tutarıyla karşılaştırma yapılmalıdır. Buna göre TTK m. 376/1 açısından, hükmün

¹⁰⁸ Kırca, Şehirali Çelik ve Manavgat, 2013: 569; Kayar, 2012: 647.

¹⁰⁹ Hüküm, Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ m. 1 ile değiştirilmiştir. Hükmün değiştirilmeden önceki hâli uyarınca, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının karşılıksız kalması hâlinde yönetim organı, bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar (Tebliğ, m. 6).

¹¹⁰ Hüküm, Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ m. 2 ile değiştirilmiştir. Hükmün değiştirilmeden önceki hâlinde sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kalması düzenlenmiştir (Tebliğ, m. 7).

“Sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısının karşılıksız kalması durumu *özkaynağın*, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısına eşit veya bu tutardan çok ve üçte ikisinden az olmasıdır.” şeklinde değiştirilmesi gerekir. Keza TTK m. 376/2 açısından, “*Özkaynağın*, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisine eşit veya bu tutardan çok olması” şeklinde değişikliğe gidilmelidir.

Sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısı özkaynakta karşılanmıyorsa, TTK m. 376/1 uygulanacaktır. Bunun için özkaynak tutarı ile sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısının karşılaştırılması gerekir. Bu hesaplama açısından $\text{Özkaynak} = (\text{Sermaye} + \text{Kanuni Yedek Akçe})/2$ formülü kullanılabilir. Örneğin esas sermayesi 100.000 TL, birinci ve ikinci tertip yedek akçe toplamı 10.000 TL, paylara ilişkin primleri 10.000 TL olan bir şirkettir. Şirketin 2020 yılı bilançosunda 60.000 TL dönem net zararı raporlanmıştır. Bu durumda, özkaynak tutarı 60.000 TL’ye düşecektir. Sermaye ve kanuni yedek akçe toplamı olan 120.000 TL’nin yarısı, 60.000 TL’dir. Dolayısıyla özkaynakta 60.000 TL kaldığı için, sermaye ve kanuni yedek akçe toplamının yarısı karşılıksız kalmış olur. Bu sebeple, TTK m. 376/1 uygulanacaktır. Bunun bilançoda gösterimi Tablo 6’daki şekildedir:

Tablo 6: TTK m. 376/1’e ilişkin örneğin bilançoda gösterimi

AKSU GIDA ANONİM ŞİRKETİ’NİN 31 ARALIK 2020 TARİHLİ	
BİLANÇOSU	
VARLIK/AKTİF	KAYNAK/PASİF
Dönen Varlık 60.000 TL Nakit hesabı 60.000 TL	Yükümlülükler 0 Özkaynak 60.000 TL Ödenmiş sermaye 100.000 TL Kârdan ayrılan kısıtlanmış yedek 10.000 TL Paylara ilişkin primler 10.000 TL Dönem net zararı 60.000 TL (-)

Sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisi özkaynakta karşılanmadığı anda, TTK m. 376/2 uygulanacaktır. Bu hesaplama açısından $\text{Özkaynak} = (\text{Sermaye} + \text{Kanuni Yedek Akçe})/3$ formülü kullanılabilir. Zira özkaynak tutarı, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının üçte birine düştüğü anda, TTK m. 376/2’nin uygulanmasına sebep olan üçte ikilik kayıp gerçekleşmiş olacaktır. Şayet Tablo 6’daki bilanço açısından zarar tutarı, 80.000 TL olsaydı, özkaynak tutarı 40.000 TL’ye düşecekti ve TTK m. 376/2

uygulanacaktı. Formüle uyguladığımız zaman, (Özkaynak tutarı) 40.000 TL= (Sermaye + Kanuni Yedek Akçe) 120.000/3'dir.

Tablo 7: TTK m. 376/2'ye ilişkin örneğin bilançoda gösterimi

AKSU GIDA ANONİM ŞİRKETİ'NİN 31 ARALIK 2020 TARİHLİ	
BİLANÇOSU	
VARLIK/AKTİF	KAYNAK/PASİF
Dönen Varlık 40.000 TL Nakit hesabı 40.000 TL	Yükümlülükler 0 Özkaynak 40.000 TL Ödenmiş sermaye 100.000 TL Kârdan ayrılan kısıtlanmış yedek 10.000 TL Paylara ilişkin primler 10.000 TL Dönem net zararı 80.000 TL (-)

III. FİNANSAL DURUMUN BOZULMASINDA ERKEN UYARI İŞLEVİ AÇISINDAN SERMAYE KAYBI DÜZENLEMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

TTK m. 376/1 uyarınca sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısı karşılıksız kaldığında yönetim kurulu genel kurulu toplantıya çağırarak ve iyileştirici önlemlerini genel kurula sunacaktır. Dolayısıyla yönetim kurulunun, işletme ekonomisi bakımından daha düşük düzeyde sermaye kayıplarında da önlemler alması gerekebilir de, kanuni olarak durumu genel kurula bildirme yükümlülüğü bulunmamaktadır¹¹¹. Bu sebeple, kanaatimizce sermaye kaybının tespitine ilişkin düzenleme, şirketin finansal durumunun düzeltilmesi için gerekli erken uyarı işlevini sağlayamamaktadır. Zira öğretide de haklı olarak ifade edildiği üzere, sermaye kaybının yarısına ulaşıp aşıldığında, özkaynakta yaşanan mevcut düşüş genellikle durdurulamamaktadır¹¹². Nitekim bu eşiğin altına düşüldüğünde uygulanacak iyileştirme koşulları genellikle mevcut değildir veya yapılacak iyileştirmeler finansal durumun düzeltilmesi açısından işe yaramaz¹¹³. Bu durum, birçok şirkette sermayenin çok düşük ayarlanmış olmasından da kaynaklanır¹¹⁴. Ayrıca sermaye kaybının tespitinde dikkate alınacak sermayenin genel kurulun isteğiyle azaltılabilmesi de, hükmü işlevsiz hâle getirir. Zira sermayenin azaltılmasıyla birlikte, genel kanuni yedek akçe tutarı da kısmen

¹¹¹ Tekinalp, 1955: 280; Türk, s. 124; Türk, 2015: 82; Pulaşlı, 2018: 1562; Kayar, 2012: 649; Handschin, 2018: Art. 725 N. 29; von Salis, 2011: 3.

¹¹² Böckli, 2015: 495; Böckli, 2009: § 13 N. 712h, 749; Handschin, 2018: Art. 725 N. 29.

¹¹³ Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 9a; Handschin, 2018: Art. 725 N. 2; Glanzmann, 2019: 470.

¹¹⁴ Böckli, 2002: 720.

azaltılabileceği için genel kurul alacağı kararla TTK m. 376'nın daha geç uygulanmasına sebep olabilecektir¹¹⁵. Son olarak şirketin finansal durumunun bozulmasında harekete geçme uyarısının sermaye kaybına bağlanması, hükmün işlevsiz hâle gelmesine de yol açabilir. Örneğin Aksu Gıda şirketi sermayesi 100.000 TL, kanuni yedek akçesi 100.000 TL, isteğe bağlı yedek akçeleri 100.000 TL, geçmiş yıllar kârı 200.000 TL olan bir şirkettir. 2018 hesap dönemine ilişkin bu bilançoya göre özkaynak tutarı 500.000 TL'dir. 2019 yılında 390.000 TL zarar raporlamış ve özkaynak tutarı 110.000 TL kalmıştır. Bu durumda, yönetim kurulunun TTK m. 376/1 bağlamında herhangi bir şey yapmasına gerek yoktur. Bununla birlikte, özkaynağının neredeyse beşte dördünü kaybetmiş bir şirketin finansal durumunun önlem almasını gerektirmeyecek kadar iyi olduğu söylenebilecek midir? İşte bu sebeple, kanaatimizce finansal durumun bozulmasına ilişkin özel olarak bir düzenleme yapılarak yönetim kuruluna bu görev verilecekse, bunun daha farklı uyarılara bağlanması gerekir.

Kanaatimizce, şirketin finansal durumunun bozulması durumunda sermaye kaybindan daha erken bir uyarı sistemi kurgulanmalıdır. Bu da, yönetim kuruluna getirilecek likidite planlama yükümlülüğü ile sağlanabilir. Likidite şirketin yükümlülüklerine ilişkin nakit ihtiyaçlarını kayıpsız veya çok az kayıpla karşılayabilme gücünü ifade eder¹¹⁶. Likidite planlaması ile bir işletmenin vadesi gelen yükümlülüklerini karşılayacak düzeyde finansal kaynaklarının bulunup bulunmadığı veya bunları karşılamak için ciddi maliyetlere katlanmak zorunda olup olmadığı değerlendirilir. Likidite açısından çeşitli analiz yöntemleri bulunmakla birlikte, yönetim kurulu özellikle nakit akış tablosundan faydalanabilir¹¹⁷. Zira diğer finansal tablo çeşitlerinin aksine nakit akış tablosu, tahakkuk değil nakit esasına göre düzenlenmektedir (TMS 1, m. 27). Nakit akış tablosunda, belirli bir dönemde işletmenin nakit kaynakları ve bunları kullandığı alanlar, nakit girişi sağlamayan veya nakit çıkışı gerektirmeyen işlemler de dikkate alınarak gösterilir¹¹⁸. Bu sayede, henüz sermaye kaybedilmeden yönetim kurulu gerekli önlemleri almış olabilecektir. Nitekim İsviçre öğretisinde de aynı görüş ileri sürülmüş¹¹⁹ ve İsviçre Borçlar Kanunu taslağında buna ilişkin yeni bir düzenleme yapılmıştır¹²⁰.

¹¹⁵ Glanzmann, 2019: 469.

¹¹⁶ Banks, 2014: 3 ve devamı.

¹¹⁷ Böckli, 2015: 498.

¹¹⁸ Çabuk ve Lazol, 2010: 64.

¹¹⁹ Glanzmann, 2019: 480; Wüstiner, 2016: Art. 725 N. 9a; Böckli, 2015: 491; Kunz, 2020: 32.

¹²⁰ eOR 725 uyarınca yönetim kurulu şirketin ödeme gücünü izleyecek ve buna göre gerekli önlemleri alacaktır. Taslak metnin son hâli için bkz. <https://unternehmerforum.ch/wp->

Kanaatimizce TTK m. 376/1 açısından da, bir sınır konulacaksa bu bir önceki yıllara karşılaştırılan sermaye ve kanuni yedek akçe değil, özkaynak tutarı olmalıdır. Nitekim muhasebede şirket özkaynağı risk sermayesi olarak gösterilir. Özkaynak tutarı azaldıkça, kredi verenler limitleri azaltır veya vermek istemezler. Şöyle ki şirketin sermayesi 150.000 TL, kanuni yedek akçeleri 50.000 TL, geçmiş yıllardan ayrılmış kârı 800.000 TL'dir. Yeni yıl bilançosunda ise, dönem zararı sebebiyle özkaynak tutarı 200.000 TL'ye düşmüştür. Bu tablo, haklı bir sebep yoksa aslında bilanço verileri ışığında işlerin kötü gittiğini göstermektedir. Bununla birlikte, TTK m. 376 koşulları oluşmadığı için sermaye kaybı düzenlemesine başvurulmayacaktır. Bu da finansal durumun bozulmasında erken uyarı sistemi kurma amacımızla çelişmektedir. Keza özkaynakların seçilmesi, sermaye kaybının hesaplanmasını da kolaylaştıracaktır. Ayrıca kanuni yedek akçelere ilişkin tartışmanın da önüne geçecektir.

SONUÇ

TTK m. 376 bağlamında sermaye kaybı, özkaynak tutarının, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının en az yarısı veya daha aşağı düzeye inmesidir. Sermaye kaybının oranına göre uygulanacak hükümler farklılaşmaktadır. Buna göre son yıllık bilançoya göre sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısı zarar sebebiyle karşılıksız kaldığında TTK m. 376/1; üçte ikisi karşılıksız kaldığında TTK m. 376/2 uygulanacaktır. Bu düzenlemelerle finansal durumu bozulan bir şirketin yönetim kurulunu ve pay sahiplerini harekete geçirmek ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak amaçlanır. Oysa bu bozukluk, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının yarısına kadar ulaştığında gerekli önlemlerin alınması için geç kalınmaktadır. Bu sebeple, kanaatimizce, olması gereken hukuk açısından, şirketin finansal durumunun bozulmuş olduğunun tespiti açısından sermaye kaybına göre daha erken ve işlevsel bir uyarı sistemi kurulması gereklidir. Buna göre, yönetim kurulunun şirketin likidite durumuna göre gerekli önlemleri alması gerektiğine ilişkin bir düzenleme yapılabilir. Bunun yanı sıra, sermaye kaybının tespiti sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamına değil, özkaynak tutarına bağlanmalıdır. Ayrıca TTK m. 376/2 yürürlükten kaldırılarak uygulamada yaşanan zorlukların ve hükmün birinci fıkrasıyla arasında yer alan uyumsuzlukların önüne geçilmelidir.

content/uploads/2020/09/2241-Aktienrecht-Obligationenrecht-Stand-19.06.2020, (erişim tarihi: 17.02.2021). Hükmün incelenmesi ve eleştirisi için bkz. Böckli, 2015: 495 ve devamı.

KAYNAKÇA

- Akbulak, Y. (2015). Anonim Şirketlerde Borca Batıklık. *Legal Mali Hukuk Dergisi*, 11(130): 35-54.
- Aksu Özkan, R. (2019). *Finansal Tabloların Tutulması ve Hukuksal Sonuçları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Altaş, S. (2017). Anonim Şirketlerde Kaybedilen Sermaye Hangi Yöntemlerle Tamamlanabilir?. *Legal Mali Hukuk Dergisi*, 13(45): 23-33.
- Atabey, N. A., Parlakkaya, R. ve Alagöz, A. (2015). *Genel Muhasebe-Dönem Sonu İşlemleri*. Konya: Atlas Yayınevi.
- Aydın, A. (2012). Türk Ticaret Kanunu'nun Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığa İlişkin Düzenlemesine (TK m. 376) Eleştirel Bir Bakış. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*. LXX(2): 101-114.
- Ayoğlu, T. (2017). TTK m. 376 f. 1 ve 2 Hükümlerine İlişkin Düşünceler. *Legal Hukuk Dergisi*, 15 (172): 1581-1603.
- Banks, E. (2014). *Liquidity Risk: Managing Funding and Asset Risk (2. Baskı)*. Houndmills - Basingstoke- Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Bayazıtlı, E., Çelik, O. ve Gürdal, K. (2016). *Genel Muhasebe*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Böckli, P. (2002). Revisionsfelder im Aktienrecht und Corporate Governance. *Zeitschrift des bernerischen Juristenverein*, (138): 709-775.
- Böckli, P. (2009). *Schweizer Aktienrecht mit Fusionsgesetz, Börsengesellschaftsrecht, Konzernrecht, Corporate Governance, Recht der Revisionsstelle und der Abschlussprüfung in neuer Fassung -unter Berücksichtigung der angelaufenen Revision des Aktien- und Rechnungslegungsrechts (4. Baskı)*. Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag.
- Böckli, P. (2015). Der «aktuelle Liquiditätsplan» des Vorentwurfs – Ein neuer Fokus für Verwaltungsrat und Revisor in einer drohenden Finanznotlage. *Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht*, (5): 490-505.
- Böckli, P. (2019). *OR-Rechnungslegung (2. Baskı)*. Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag.
- Birsel, M. T. (1973). *Anonim Şirketler Hukukunda Kâr Kavramı*, C. 1. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Can, M. E. (2018). Anonim Şirkette Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkinin Kaybının Hukuki Sonuçları. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1): 1-36.

- Çabuk, A. ve Lazol, İ. (2010). Mali Tablolar Analizi. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Falcıoğlu, Ö. M. (2016). Anonim Şirket Finansal Tablolarında TTK 515 Kapsamında Dürüst Resim İlkesine Uygunluk ve İlkeye Aykırılığın Sonuçları. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(137-138): 69-102.
- Forstmoser, P., Meier Hayoz, A. ve Nobel, P. (1996). Schweizerisches Aktienrecht (2. Baskı). Bern: Stämpfli Verlag.
- Glanzmann, L. (2019). Konzept und Praxis der aktienrechtlichen Sanierung. Schweizerische Zeitschrift für Wirtschafts- und Finanzmarktrecht, (5): 465-480.
- Gökçen, G. (2015). Genel Muhasebe, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Handschin, L. (2018). Zürcher Kommentar, Obligationenrecht Art. 698-726 und 731b OR, Die Aktiengesellschaft, Generalversammlung und Verwaltungsrat. Mängel in der Organisation (3. Baskı). Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag.
- Homburger, E. (1997). Der Verwaltungsrat, Art. 707-726 OR, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, 5. Teil: Die Aktiengesellschaft. Zürich: Schulthess Verlag.
- Jung, P. (2016). Die Aktiengesellschaft, Allgemeine Bestimmungen, Art. 620-659b OR, Zürcher Kommentar (2. Baskı). (editör: Lukas Handschin). Zürich: Schulthess Verlag.
- Karaman Coşgun, Ö. (2020). Anonim Şirketlerde Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Belirli Oranlarda Kaybı ve Borca Batıklık Hali, Alınması Gereken Önlemler, Çözüm Önerileri. içinde Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu (Tebliğler-Tartışmalar, 19 Haziran 2019) (editörler: Murat Alışkan, Bilge Utkan Mersin, Sinan Sarıkaya), İstanbul: On İki Levha Yayıncılık: 179-235.
- Karayalçın, Y. (1988). Muhasebe Hukuku (2. Baskı). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Kaya, M. İ. (2007). Ticaret Kanunu ve TTK Tasarısının Yönetim Kuruluna Anonim Ortaklığın Mali Durumunun Bozulması Halinde Yüklediği Yükümlülükler. Kazancı Hukuk Dergisi, (37-38): 7-32.
- Kayar, İ. (2012). Yeni TTK'ya Göre Anonim Şirkette Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Tespiti ve Sonuçları. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'nu Beklerken (10-11-12 Mayıs 2012) Sempozyumu, 18(2): 643-658.
- Kendigelen, A. (2012). Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler (2. Bası). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

- Kırca, İ., Şehirli Çelik, F. H. ve Manavgat, Ç. (2013). Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Kopta Stutz, B. (2019). Gerichtliche Sanierungsverfahren für Schweizer Aktiengesellschaften, Hochschulschrift. Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag.
- Krnet, G. (2005). Praxiskommentar Verwaltungsrat, Art. 707–726, 754 OR und Spezialgesetze (2. Baskı). Bern: Stämpfli Verlag.
- Kunz, P. V. (2014). Sanierungen von Kapitalgesellschaften: Wann und wie kann oder muss saniert werden?. Zeitschrift für juristische Weiterbildung und Praxis, (4): 175-185,
https://www.iwr.unibe.ch/ueber_uns/prof_dr_peter_v_kunz/e163474/e192613/e192616/files192734/2014_recht_32.pdf, (erişim tarihi: 02.02.2021).
- Kunz, P. V. (2020). Unternehmenssanierungen durch Kapitalveränderungen. içinde Sanierung und Insolvenz von Unternehmen X Die aktienrechtliche Sanierung. (editör: Thomas Sprecher). Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag: 27-44.
- Küçüksavaş, N. (2016). Finansal Muhasebe (14. Bası). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Lanz, R. (1985). Kapitalverlust, Überschuldung, Sanierungsvereinbarung. Zürich: Schellenberg Verlag: Zürich.
- Meier Mazzucato, G. (2020). Sanierung von Unternehmen, içinde Sanierung und Insolvenz von Unternehmen X Die aktienrechtliche Sanierung. (editör: Thomas Sprecher), Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag: 131-160.
- Meister, T. (2016). Kommentar zum Schweizerisches Obligationenrecht (3. Baskı). (editörler: Jolanta Kren Kostkiewicz/Stephan Wolf/Marc Amstutz/Roland Fankhauser). Zürich: Orell Füssli Verlag.
- Moroğlu, E. (2018). Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı (4. Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Müller Ganz, J. (2019). Turnaround Restrukturierung und Sanierung von Unternehmen (2. Baskı). Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag.
- Özkorkut, K. (2013). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Özkorkut, K. (2019). '6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 376 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ' Hakkında Düşünceler, Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık: 975-993.
- Plüss, A. ve Facincani Kunz, D. (2016). CHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Personengesellschaften und Aktiengesellschaft -

- Vergütungsverordnung Art. 530-771 OR – VegüV (3. Baskı). (editörler: Vito Roberto, Hans Rudolf Trüeb), Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag.
- Poroy, R., Tekinalp, Ü. ve Çamoğlu, E. (2019). Ortaklıklar Hukuku I (14. Bası). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Pulaşlı, H. (2018). Şirketler Hukuku Şerhi, C. 3 (3. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Sevilengül, O. (2016). Genel Muhasebe (18. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Stahelin, M. (2014). Die Gesetzliche Kapitalreserve. Der Schweizer Treuhänder, (12): 1133-1138, [https://www.vischer.com/fileadmin/uploads/vischer/Documents/Activities/MS T_Artikel_ST_Kapitaleinlage_contra_Steuerrecht_Dez_2014__Feb_2015.pdf](https://www.vischer.com/fileadmin/uploads/vischer/Documents/Activities/MS_T_Artikel_ST_Kapitaleinlage_contra_Steuerrecht_Dez_2014__Feb_2015.pdf) (erişim tarihi: 09.02.2021).
- Şener, O. H. (2019). Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku (4. Bası). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tekinalp, Ü. (1955). Sermayenin Yarısının Karşılıksız Kalması Halinde Yönetim Kurulunun ve Denetçilerin Görevi. İktisat ve Maliye Dergisi, 2 (7): 279-283.
- Tekinalp, Ü. (1979). Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri (2. Bası). İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- Tekinalp, Ü. (2020). Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (5. Bası). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tufan, A. Ş. (2019). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Sermaye Kaybı ve Borca Batıklık Kavramları ile Sermayesini Kaybetmiş veya Borca Batık Anonim Şirketlerin Birleşmeye Katılması. Yüksek Lisans Tezi. Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk, A. (1999). Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Borca Batıklığın Hukuki Sonuçları. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Türk, A. (2015). Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Getirdiği Değişiklik ve Yeniliklerle Anonim Ortaklıkta Sermaye Kaybı ve Hukuki Sonuçları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 17(2): 63-112.
- Üçışık, G. ve Çelik, A. (2013). Anonim Ortaklıklar Hukuku, C. I. Ankara: On İki Levha Yayıncılık.
- Üçışık, G. ve Çelik, A. (2018). Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar Yedek Akçeler ve Kâr Dağıtımı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Ünalı, M. (2019). 6102 sayılı TTK'nun 376. Maddesinin Uygulamasına Yönelik Genel Tebliğ Kapsamında Finansal Tablolar Açısından Teknik İflas ve Borca Batıklık. Legal Mali Hukuk Dergisi, 15(171): 541-570.

- von Büren, R., Stoffel, W. A. ve Weber, R. H. (2011). Grundriss des Aktienrechts Mit Berücksichtigung der laufenden Revision (3. Baskı), Zürich - Basel - Genf: Schulthess Verlag.
- von Salis, U. (2011). Kapitalverlust und Sanierungsfusion. içinde Sanierung und Insolvenz von Unternehmen II. (editör: Thomas Sprecher), Europainstitut, Zürich, <https://www.nkf.ch/app/uploads/2018/06/Kapitalverlust-und-Sanierungsfusion.pdf>, (erişim tarihi: 11.02.2021).
- Wibmer, J. K. (2016). Aktienrecht Kommentar Aktiengesellschaft, Rechnungslegungsrecht, VegüV, GeBüV, VASR. Zürich: Orell Füssli Verlag.
- Wüstiner, H. (2016). Basler Kommentar Obligationenrecht II Art. 530-964 OR (5. Baskı). (editörler: Heinrich Honsell/Nedim Peter Vogt/Rolf Watter), Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag.
- Yalçın, E. (2015). Uluslararası Finansal Raporlama. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

